

Balvu novada pašvaldības līdzdalības izvērtējums pašvaldības kapitālsabiedrībā

SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība”

© SIA CSE COE 2022. Visas tiesības aizsargātas.

Izvērtējumu sagatavojuši:

Daina Belicka

Dace Krupenko

Zigmunds Brūvers

Kontaktpersona:

Daina Belicka

SIA "CSE COE"

Elizabetes iela 22-30, Rīga, LV-1050

Tālrunis: + 371 2 9420 273

E-pasts: daina.belicka@csecoe.com

Tirdzniecības zīmes:

Visas tekstā izmantotās tirdzniecības zīmes pieder to īpašniekiem un ir izmantotas tikai kā atsauces.

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro valūta
LSB	Latvijas Slimnīcu biedrība
LTRK	Biedrība "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera"
NACE	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Savienībā
NVD	Nacionālais veselības dienests
Sabiedrība	SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība"
VPIL	Valsts pārvaldes iekārtas likums

Iekļautās tabulas

Tabula 1. Sniegto pakalpojumu tirgus	14
Tabula 2. Sabiedrības apgrozījums un peļņa.....	18
Tabula 3. Riski un to būtiskums	20
Tabula 4. Sabiedrības ieņēmumi un to īpatsvars 2020. un 2021. gadā pa darbības veidiem	21
Tabula 5. Sabiedrības saņemtā finanšu palīdzība 2018. – 2020. gadā	22
Tabula 6. Sabiedrības izmaksātās dividendes periodā no 2018. līdz 2022.gadam, EUR	22
Tabula 7. Sabiedrības finanšu analīzes kopsavilkums laika periodam 2017. – 2021. gads.....	22
Tabula 8. Sabiedrības naudas plūsmas kopsavilkums 2017. – 2021.gads, EUR	23
Tabula 9. Sabiedrības finanšu rādītāji periodā no 2017. līdz 2021.gadam.....	23
Tabula 10. Sabiedrības saņemtie un sniegtie ziedojumi, EUR, sākot no 2018.gada.	24
Tabula 11. ERAF projekta finansējums, EUR	25

SATURS

1.	Kapitālsabiedrības darbība	5
1.1.	Pamatdarbība un papildus pakalpojumi.....	5
1.1.1.	Pamatdarbība un papildus pakalpojumi	5
1.1.2.	Sabiedrības ieņēmumi no pamatdarbības un darbības raksturojums.....	7
1.1.3.	Sabiedrības sniegtie papildus pakalpojumi	11
1.2.	Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi	12
2.	Tirgus raksturojums.....	14
2.1.	Tirgus situācijas apraksts.....	14
2.2.	Konkurences aspekti.....	17
3.	Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram.....	20
4.	Kapitālsabiedrības darbības finansējums	21
4.1.	Kapitālsabiedrības darbības finansēšanas avoti	21
4.2.	Bilances un naudas plūsmas analīze	23
4.3.	Investīcijas	24
5.	Kopsavilkums	26
5.1.	Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam 26	
5.2.	Turpmākais kapitālsabiedrības statuss.....	29

1. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBA

1.1. Pamatdarbība un papildus pakalpojumi

Galvenie secinājumi

- SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” ir **privāta** kapitālsabiedrība. **29,21% kapitāldaļu turētājs ir Balvu novada pašvaldība**, 13,13% - Gulbenes novada pašvaldība un 57,66% - SIA “Medicīnas sabiedrību vadība”.
- **Sabiedrības misija ir sniegt iedzīvotājiem kvalitatīvus un pieejamus ārstnieciskus pakalpojumus.**
- Sekundārās ambulatorās veselības aprūpes pakalpojums tiek sniegts Balvu novada un Gulbenes novada teritorijā. Pakalpojums ir ģeogrāfiski pieejams Balvu novada iedzīvotājiem, tā finansējumā liels īpatsvars ir valsts finansējumam (finansiāli zemas izmaksas personām, kas izmanto pakalpojumu), līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka Sabiedrības sniegtais **sekundārās ambulatorās veselības aprūpes pakalpojums atbilst Sabiedrības ieņēmumu uzskaitē NACE kodiem 86.21 “Vispārējā ārstu prakse” un 86.22 “Specializētā ārstu prakse”** un ir atzīstams par Sabiedrības pamatdarbības veidu, t.sk. pašvaldības autonomās funkcijas nodrošināšanai.
- Stacionārās veselības aprūpes pakalpojums tiek sniegts Balvu novada teritorijā. Pakalpojums ir ģeogrāfiski pieejams Balvu novada iedzīvotājiem, tajā NVD finansējuma īpatsvars ir būtiskā apmērā. Visa darbība ir atbilstoša **NACE kodam 86.10 “Slimnīcu darbība” un ir atzīstama par Sabiedrības pamatdarbības veidu** skaitā pašvaldības autonomās funkcijas nodrošināšanai.
- Sabiedrība sniedz arī papildpakalpojumus (181,7 tūkstoši EUR 2021.gadā): **ar pamatpakalpojumu tieši saistīti pakalpojumi** (komfortablas palātas, transportēšanu u.c.), kas nav sniedzami atdalīti no konkrētā ārstnieciskā pamatpakalpojuma, **ārstu rezidentu apmācība, telpu noma, ēdināšanas pakalpojumi, citi pakalpojumi nenozīmīgā apjomā**. Rezidentu apmācība ir tieši saistīta ar pamatdarbības ieņēmumiem, jo ļauj Sabiedrībai piesaistīt papildus finanšu un cilvēku resursus, atbalstot pamatdarbību. Telpas tiek iznomātas medicīnas iestādēm, medicīnas darbiniekiem, līdz ar to arī šī pamatdarbība papildina Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem pieejamo medicīnas pakalpojumu klāstu vienotā ģeogrāfiskā punktā. Ēdināšanas pakalpojumi tiek sniegti dzemdību nodaļas pacientu ģimenes locekļiem, ja notiek ģimenes dzemdības, darbiniekiem un atbilstoši iepirkuma līgumiem. Nesistemātiski tiek gūti arī citi ieņēmumi – medicīnas instrumentu un citu materiālu sterilizācijas, ienākumi no izziņu sagatavošanas un izsniegšanas, veļas mazgāšanas, morga un transporta pakalpojumiem. **Secinām, ka papildus pakalpojumi ir atbalstoši pamatpakalpojuma sniegšanai vai arī neatņemami saistīti ar tiem.**
- Sabiedrības statūtos ir citi darbības veidi, uzskaitīti pēc NACE kodiem, piemēram, 49.30 “Pārējais pasažieru sauszemes transports” un 70.12 “Sava nekustamā īpašuma pirkšana un pārdošana”, kuriem nebija identificēti ienākumi. **Rekomendējam izskatīt Sabiedrības ieņēmumu struktūru un statūtus ar mērķi atspoguļot darbības veidus statūtos atbilstoši Sabiedrības veiktajam** (vai plānotajam veikt).

1.1.1. Pamatdarbība un papildus pakalpojumi

SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” (turpmāk – Sabiedrība) **29,21026% kapitāldaļu turētājs ir Balvu novada pašvaldība**, 13,12959% kapitāldaļu turētājs ir Gulbenes novada pašvaldība un 57,66014% kapitāldaļu turētājs ir SIA “Medicīnas sabiedrību vadība”. Sabiedrības reģistrētais un pilnībā apmaksātais **daļu kapitāls EUR 3 701 531** sastāv no 3 701 531 daļām ar vienas daļas nominālvērtību 1 EUR.

Apvienība dibināta 2009.gadā, apvienojot divas SIA - SIA “Balvu slimnīca” un SIA “Gulbenes slimnīca”, tādējādi radot Apvienību, kuras kapitāldaļu turētāji bija 5 novadi – Balvu, Gulbenes, Baltinavas, Viļakas,

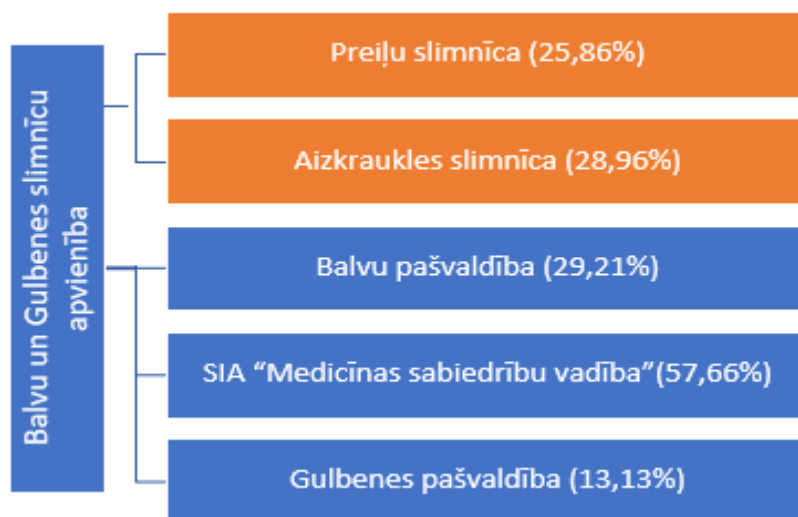
Rugāji. Pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021.gadā Baltinavas, Viļakas, Rugāju un Balvu pašvaldības tika apvienotas, izveidojot vienu novadu – Balvu novadu. SIA „Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” izveidota 2010.gadā kā Latvijā pirmā divu slimnīcu apvienošanas rezultāts. SIA „Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” ir veselības aprūpes iestāde kā viena juridiska persona ar apakšstruktūrām Balvos un Gulbenē.

2012.gadā tika piesaistīts privāts investors SIA “Medicīnas sabiedrību vadība”, kura kontrole uzņēmumā kļuva dominējoša. Līdz ar to SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” ir **privāta kapitālsabiedrība**. Apvienībai nav jāveic iepirkumi, izņemot struktūrfondu finansētos projektos. 2021.gadā Apvienība iegādājās meitas sabiedrības, kurām pieder daļas SIA “Aizkraukles slimnīca” un SIA “Preiļu slimnīca”.

Sabiedrības sastāvā ir sekojošas medicīnas struktūrvienības ar iekšējām papildus vienībām:

- Balvu slimnīca (Balvi, Vidzemes iela 2) – Intensīvas terapijas nodaļa, Operāciju bloks, Terapijas nodaļa ar neiroloģijas un hronisko pacientu aprūpes gultām, Ķirurģijas nodaļa ar traumatoloģijas gultām, Ginekoloģijas un dzemdību nodaļa, Bērnu nodaļa, Uzņemšanas nodaļa, Covid-19 nodaļa un Radioloģijas nodaļa.
- Balvu poliklīnika (Balvi, Krasta iela 1) – Ambulatorā nodaļa (t.sk. ārstu speciālistu pieņemšanas, fizikālā medicīna, fizioterapija, funkcionālā diagnostika).
- Gulbenes slimnīca (Gulbene, Upes iela 1) – Steidzamās medicīniskās palīdzības punkts, Aprūpes nodaļa, Hronisko pacientu aprūpes gultas, Dienas stacionārs, Ambulatorā nodaļa (t.sk. ārstu speciālistu pieņemšanas, fizioterapija, funkcionālā diagnostika, Radioloģija), Ģimenes ārsta prakse.

Attēls 1. Sabiedrības kapitāldaļu struktūra

Datu avots: Lursoft dati

Saskaņā ar 11.10.2021. līgumu iegādātas 100% kapitāldaļas SIA “VAF Capital” par 657 824 EUR un 100% kapitāldaļas SIA “CLP” par 1 092 065 EUR. Pašu kapitāls SIA “VAF Capital” ir 435 736 EUR un SIA “CLP” 195 617 EUR.

Lai gan pašvaldības nav būtiskākās kapitāldaļu turētājas Sabiedrībā, Statūtos noteikts, ka grozījumu izdarīšanu statūtos, t.sk. Sabiedrības darbības veidos, var veikt tikai ar Dalībnieku sapulces lēmumu – atbilstoši – ar Balvu un Gulbenes novada pārstāvju piedalīšanos.

Pamatdarbības veidi

Sabiedrības darbības **mērķis**, atbilstoši statūtos noteiktajam, ir nodrošināt Balvu un Gulbenes novadu iedzīvotāju medicīnisko aprūpi atbilstoši veselības aizsardzības jomu regulējoši normatīvo aktu prasībām un saskaņā ar tiem noslēgtajiem līgumiem par veselības aprūpes apmaksu.

Sabiedrības **misija** ir sniegt iedzīvotājiem kvalitatīvus un pieejamus ārstnieciskus pakalpojumus.

Atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 15. punkta 6) apakšpunktā definēto, pašvaldībai ir pienākums nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu.

Sabiedrības pamatdarbības veidi atbilstoši NACE kodiem:¹

- 86.10 "Slimnīcu darbība";
- 86.21 "Vispārējā ārstu prakse";
- 86.22 "Specializētā ārstu prakse";
- 85.14 "Pārējā darbība cilvēka veselības aizsardzības jomā";
- 87.00 "Sociālā aprūpe ar izmitināšanu";
- 88.00 "Sociālā aprūpe bez izmitināšanas";
- 88.90 "Pārējā sociālā aprūpe bez izmitināšanas";
- 52.31 "Aptiekas";
- 55.51 "Slēgtās ēdnīcas";
- 49.30 "Pārējais pasažieru sauszemes transports";
- 71.21 "Citu sauszemes transporta līdzekļu iznomāšana";
- 70.20 "Sava nekustamā īpašuma izīrēšana un iznomāšana";
- 70.12 "Sava nekustamā īpašuma pirkšana un pārdošana";
- 74.84 "Pārējā citur neklasificētā darbība".

Saskaņā ar Sabiedrības sniegto informāciju, nav plānots, ka Sabiedrības darbības veidi varētu mainīties.

Izvērtējums tiek veikts, ņemot vērā, ka personai ir tiesības saņemt valsts apmaksātu pakalpojumu veselības aprūpē jebkur Latvijas teritorijā jebkurā iestādē, kurā šāds pakalpojums ir pieejams. Kā arī attiecībā uz maksas pakalpojumiem nepastāv ģeogrāfisks ierobežojums. Līdz ar to ir iespējama situācija, ka Balvu novada pašvaldības iedzīvotāji veselības aprūpes pakalpojumus saņem gan savā pašvaldībā, gan citur Latvijā. Analogi pastāv situācija, kurā Sabiedrības sniegtos veselības aprūpes pakalpojumus saņem iedzīvotāji no citām Latvijas pašvaldībām.

Nacionālā veselības dienesta (turpmāk – NVD) finansējuma piešķiršanas gradācijās "primārā veselības aprūpe",² "sekundārā veselības aprūpe",³ "stacionārā aprūpe" – un šis iedalījums ir svarīgāks kā NACE klasifikācija, jo tas veido Sabiedrības ienākumu bāzi (no valsts budžeta) un pēc būtības definē Sabiedrības pamatdarbību.

Slimnīca nesniedz visus iespējamus veselības aprūpes veidus, taču dažos no tiem, ko tā sniedz, aprūpes veidu īpatsvars apgrozījumā ir ievērojams, piemēram, rentgenogrāfija, pulmonoloģija, ķirurģija, kardioloģija, USG. Pakalpojumu saņēmēju loks dažādiem ārstniecības veidiem ir atšķirīgs. Pakalpojumu apmaksā būtisku daļu veido NVD apmaksātais finansējums, salīdzinot pret pacientu pašu veiktajiem maksājumiem.

1.1.2. Sabiedrības ieņēmumi no pamatdarbības un darbības raksturojums

Sabiedrības ieņēmumi no pamatdarbības

Pamatdarbība ir cilvēku veselības aizsardzība, Sabiedrība sniedz valsts garantētās medicīniskās palīdzības apjomā ietilpstošos **primārās un sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus**, kurus saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem apmaksā NVD un daļēju samaksu veic arī pakalpojuma saņēmēji – pacienti.

Sabiedrības ieņēmumi no pamatdarbības 2021. gadā bija 9 171 545 EUR⁴ (98% no kopējā apgrozījuma), tai skaitā 7 559 441 EUR bija NVD finansējums par medicīnas pakalpojumiem, 1 245 436 EUR tika saņemta kompensācija par sniegtajiem pakalpojumiem Covid-19 laikā un 366 668 EUR ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un pacientu iemaksām.

¹ Sabiedrības gada pārskatu dati.

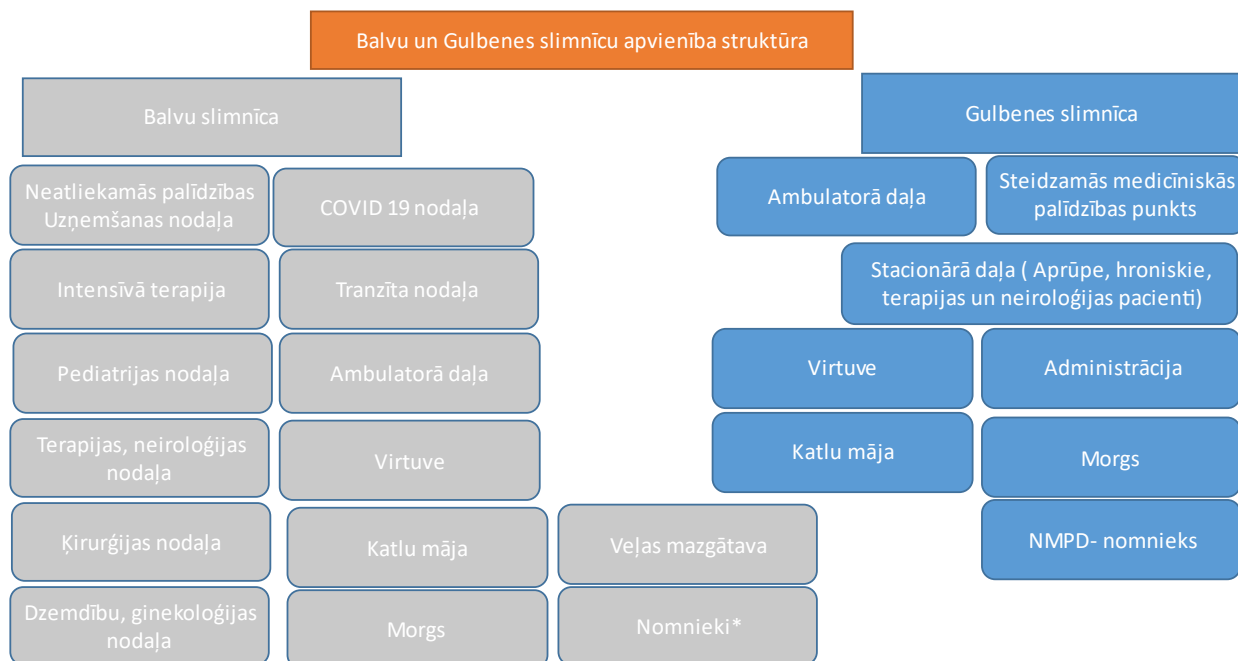
² Veselības aprūpes pakalpojumu kopums, ko personai ambulatorajā ārstniecības iestādē vai personas dzīvesvietā sniedz primārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji. Vispārējā ārstu prakse ietilpst NACE koda 86.21. darbībā, tomēr primārā aprūpe ir plašāka, jo ietver arī valsts apmaksātu pacientu aprūpi mājās, tajā skaitā rehabilitāciju.

³ Veselības aprūpes pakalpojumu kopums, ko personai ārstniecības iestādē sniedz kādā slimību profilā specializējusies ārstniecības persona un kas orientēts uz neatliekamu, akūtu vai plānveida veselības aprūpi. Var būt organizēta ambulatori un/vai dienas stacionārā.

Sabiedrība sniedz stacionāros un ambulatoros sekundāros pakalpojumus Balvu, Gulbenes, Viļakas, Rugāju, Baltinavas un apkārtējo novadu iedzīvotājiem. Papildus Alūksnes un Madonas novada iedzīvotājiem tiek sniegta dzemdību palīdzība, infekciju slimību ārstēšanas un pulmonologa pakalpojumi.

Sabiedrības sastāvā ir sekojošas medicīnas struktūrvienības ar iekšējām papildus vienībām: Balvos (Balvi, Vidzemes iela 2) – Intensīvas terapijas nodaļa, Terapijas nodaļa ar neiroloģijas un hronisko pacientu aprūpes gultām, Ķirurģijas nodaļa ar traumatoloģijas gultām, Ginekoloģijas un dzemdību nodaļa, Uzņemšanas nodaļa, Ambulatorā nodaļa (t.sk. ārstu speciālistu pieņemšanas, fizikālā medicīna, fizioterapija, funkcionālā diagnostika), Radioloģijas nodaļa un Gulbenē (Gulbene, Upes iela1) – Steidzamās medicīniskās palīdzības punkts, Aprūpes nodaļa, Hronisko pacientu aprūpes gultas, Infekciju nodaļa, Dienas stacionārs, Ambulatorā nodaļa (t.sk. ārstu speciālistu pieņemšanas, fizioterapija, funkcionālā diagnostika, Radioloģija), Ģimenes ārsta prakse.

Attēls 2. Sabiedrības struktūra

Datu avots: Sabiedrības sniegtā informācija

Sniedzot primārās⁴ un sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus t.sk., nodrošinot diagnostikas (USG, RTG, CT) pieejamību diennakts režīmā arī brīvdienās un svētkos (III līmeņa daudzprofilu neatliekamās medicīniskās palīdzības slimnīca, **nodrošinot darbību 5 obligātajos profilos**). Sabiedrība ir reģionālais centrs Balvu un Gulbenes veselības aprūpes pakalpojumu plānošanā teritoriju iedzīvotājiem.

Stacionārie veselības aprūpes pakalpojumi

Stacionārā daļa Balvos sastāv no astoņām nodaļām, un stacionārais veselības aprūpes pakalpojums tiek sniegts šādās jomās:

- Uzņemšanas nodaļa - sniedz valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus neatliekamās situācijās un plānveidā;
- Terapijas nodaļa (ar neiroloģijas gultām) - tiek izmeklēti un ārstēti pacienti ar dažādām terapeitiska rakstura slimībām: kardioloģiskām, pulmonoloģiskām, gastroenteroloģiskām slimībām, kā arī ar nefroloģiskām, hematoloģiskām un endokrinoloģiskām slimībām;
- Ķirurģijas nodaļa - pacientiem nodrošina neatliekamu un plānveida ķirurģisku palīdzību;
- Ginekoloģijas un dzemdību nodaļa - nodrošina visa veida medicīnisko palīdzību ginekoloģisko saslimšanu gadījumos, kā arī grūtniecības sarežģījumu gadījumos,

⁴ Primārā veselības aprūpe – ģimenes (vispārējās prakses) ārsts, māsas un ārstu palīgi tiek nodrošināti Gulbenes slimnīcā.

- Bērnu slimību nodaļa - nodrošina valsts apmaksātus ārstnieciskos pakalpojumus visu diennakti bērniem ar dažāda profila saslimšanām līdz 18 gadu vecumam;
- Intensīvās terapijas nodaļa – sertificēti speciālisti nodrošina pacientu medicīnisko aprūpi dzīvībai bīstamu saslimšanu un nestabilu veselības stāvokļu gadījumos (24/7);
- Operāciju bloks - tiek veiktas dažāda profila operācijas un sniegta plānveida, akūtā un neatliekamā ķirurģiskā palīdzība visu diennakti;
- Patanomijas nodaļa - veic patoloģisko procesu izcelsmes, to attīstības diagnostiku un nāves iemeslu izzināšanu mirušajiem sekciju (autopsiju) materiālā, pamatojoties uz makro un mikroskopisko izmeklēšanu.

Valsts noteiktajos dienas stacionāra pakalpojumu tarīfos ir iekļautas izmaksas par speciālistu konsultācijām, kā arī ārstniecības personu nodrošinātu pacienta veselības stāvokļa uzraudzību pēc ķirurģiskās manipulācijas veikšanas līdz pacienta izrakstīšanai no dienas stacionāra. Valsts noteiktajos dienas stacionāra pakalpojumu tarīfos nav iekļauti ēdināšanas un nakšņošanas izdevumi. Līdz ar to Sabiedrība ir tiesīga piedāvāt pacientam saņemt ēdināšanas pakalpojumus par maksu, kā arī, iepriekš iegūstot pacienta piekrišanu, pieprasīt maksu par nakšņošanu ārstniecības iestādē.

Pakalpojums ir ļoti nozīmīgs Balvu (un ne tikai) pašvaldības iedzīvotājiem, jo tuvu viņu dzīvesvietai ir slimnīca, kurā tiek nodrošināti stacionāra uzņemšanas pakalpojumi – iespēja operatīvi risināt akūtas veselības problēmas. Šī iespēja daudzās pašvaldībās nepastāv, jo ir notikusi slimnīcu apvienošana un sniedzamo pakalpojumu klāsta un apjoma mazināšana, koncentrējot pakalpojumus uz lielāku pilsētu stacionāru pakalpojumu centriem. Tikpat nozīmīgs ir dzemdību pakalpojums – Sabiedrība ir viena no retajām ārstniecības iestādēm Latvijā, kas sniedz dzemdību stacionāra pakalpojumus. Arī aprūpes, hronisko pacientu aprūpes un intensīvās terapijas nodaļas nodrošinātie pakalpojumi ir būtiski Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem.

Iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu nozīmīgumu raksturo mazais pacientu līdzmaksājumu un ievērojamais valsts finansētu pakalpojumu īpatsvars kopējā apgrozījumā.

Uzņemšana. Pacientu uzņemšanas nodaļā 24 stundas diennaktī neatliekamo palīdzību sniedz internists, ķirurgs, ginekologs, dzemdību speciālists, anesteziologs reanimatologs un pediatrs. Balvu novada pašvaldības iedzīvotāju guvums no uzņemšanas nodaļas ir tiešs un nepastarpināts.

Dzemdību palīdzība. Pakalpojums ir tieši nepieciešams un pieejams Balvu, Gulbenes, Madonas un Alūksnes novada pašvaldības iedzīvotājiem, jo nav nepieciešams pārvietoties uz tālāku no dzīvesvietas dzemdību pakalpojuma vietu. Sabiedrība sniedz valsts apmaksātu dzemdību palīdzību – par ko tiek saņemts NVD finansējums, kā arī nodrošina papildus pakalpojumu dzemdību palīdzības ietvarā, kas veido maksas pakalpojumu ieņēmumu. Ar tikai Balvu novada pašvaldības iedzīvotāju dzemdībām plānoto 500 skaitu nebūtu iespējams sasniegt, līdz ar to pašvaldības autonomās funkcijas nodrošināšanas nolūkos ir svarīgi, ka Sabiedrība sniedz dzemdību palīdzību arī plašākam pacientu lokam – piemēram, Gulbenes, Madonas un Alūksnes novada iedzīvotājiem. Dzemdību nodaļa ir svarīga Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem arī to pašu iemeslu dēļ, kādēļ ir svarīgas dažādas ķirurģisko pakalpojumu nodaļas – tiek kopīgi izmantoti operāciju zāles tehniskie un personāla resursi, vienlaikus padarot pakalpojumu pašizmaksu zemāku, bet speciālistu pieejamību augstāku.

Ārstnieciskie pakalpojumi bērniem - nepieciešamības gadījumā Bērnu slimības nodaļā Balvos bērniem tiek nodrošināti visi slimnīcā pieejamie diagnostikas izmeklējumi. Uzturēties kopā ar bērnu slimnīcā, palīdzot nodrošināt viņa aprūpi, ir ļauts vienam no bērna vecākiem (līdz bērna 5 gadu vecumam tas ir bezmaksas pakalpojums, bet, ja bērns ir vecāks, tad atbilstoši slimnīcas apstiprinātam cenrādim tiek iekasēta maksa par gultas veļas izmantošanu un sadzīves nodrošināšanu).

Svarīgi! Maksas stacionārie pakalpojumi⁵ tiek nodrošināti sekojošās jomās: uzņemšanas nodaļā piedāvājot pakalpojumus atbilstoši cenrādim, sniedzot ķirurģiskās operācijas, mikroķirurģiskās operācijas, traumatoloģiskās operācijas, ginekoloģiskās operācijas, uroloģiskās operācijas, dzemdniecības pakalpojumus un citus maksas pakalpojumus, kas saistīti ar medicīniska rakstura pakalpojumu sniegšanu.

Saskaņā ar NVD publiski pieejamo informāciju par Stacionāro pakalpojumu gaidīšanas rindu apmēru uz valsts apmaksātu stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai - ķirurģisko pakalpojumu (piemēram, plānveida operāciju, endoprotezēšanas), medicīniskās rehabilitācijas u.c. uz 2022.gada 1.augustu, secināms, ka Sabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem rindas nav vai tā ir mazāka par 4 nedēļām.⁶

⁵ <https://www.slimnicuapvieniba.lv/lv/pakalpojumi/balvi/stacionarie-maksas-mediciniskie-pakalpojumi/>

⁶ <https://www.vmnvd.gov.lv/lv/media/18647/download>

Sekundārās ambulatorās veselības aprūpes pakalpojums⁷

Sekundārās ambulatorās veselības aprūpes pakalpojums tiek sniegts šādās jomās: diagnostika - datortomogrāfija, ultrasonogrāfija, rentgenoloģija, elektrokardiogrāfija, pārējie sirds asinsvadu sistēmas funkcionālie izmeklējumi, endoskopija, doplerogrāfija.

Sekundārā ambulatorā aprūpe dienas stacionārā ir tieši saistāma ar sekundāro ambulatoro veselības aprūpi, un šo pakalpojumu sniegšana vienas Sabiedrības ietvaros ir pacientu interesēs, ļaujot taupīt laiku un resursus.

Sekundārās ambulatorās veselības aprūpes apjomi ir būtiski, un šis pamatdarbības veids ir nozīmīgs Balvu novada iedzīvotājiem, jo rada speciālistu pieejamību tuvu dzīvesvietai, to raksturo arī relatīvi zemais pacientu līdzmaksājums – NVD sedz 81% Sabiedrības ienākumu 2021. gadā.

Nebūtiska ir maksas pakalpojumu daļa, tai gan samazinoties no 5,7% 2020. gadā līdz 3,9% 2021. gadā – daļā pakalpojumu apjomi samazinājās Covid-19 ierobežojumu rezultātā. Tomēr arī maksas pakalpojumu pieejamība Balvu novada iedzīvotājiem Sabiedrībā ir svarīga, jo rada iespēju piekļūt speciālistam vai veikt diagnostisku izmeklējumu bez rindas, bez nepieciešamības doties citviet Latvijā saņemt NVD finansētu pakalpojumu.

Ņemot vērā Latvijas veselības aprūpes sistēmas finansēšanas īpatnības – NVD apmaksātu pakalpojumu pieejamību jebkurai pakalpojumu saņemt tiesīgai personai jebkur Latvijas teritorijā, Sabiedrība īpaši neuzskaita tieši tos pakalpojuma saņēmējus, kas dzīvo novada teritorijā. Uzskaitē jebkurā gadījumā nevar būt precīza, jo daļa Balvu novadā deklarēto personu faktiski dzīvo citviet un daļa citur deklarēto faktiski dzīvo Balvu novadā.

Uz izvērtējuma veikšanas brīdi Balvos tiek piedāvāti sekojošo speciālistu pakalpojumi:⁸

- ķirurgs – 4 speciālisti,
- onkologs – 1 speciālists,
- oftalmologs – 2 speciālisti,
- ginekologs – dzemdību speciālists – 1 speciālists,
- kardiologs – 1 speciālists,
- alergologs – 1 speciālists,
- endokrinologs – 1 speciālists,
- psihiatrs – 1 speciālists,
- fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts – 2 speciālisti,
- fizioterapeits – 1 speciālists,
- neirologs – 1 speciālists,
- otolaringologs – 2 speciālisti,
- audiologopēds – 1 speciālists,
- dermatologs- venerologs – 1 speciālists.

Speciālistu pieņemšana tiek organizēta darba dienās no plkst. 8.00 līdz 16.00. Saskaņā ar NVD publiski pieejamo informāciju par ambulatoro pakalpojumu gaidīšanas rindu apmēru – datortomogrāfijas, elektrokardiogrāfijas un rentgenoloģijas pakalpojumu saņemšanai uz 2022.gada 1.augustu, secināms, ka Sabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem rindas nepārsniedz 5 dienas,⁹ savukārt Sabiedrības sniegtā informācija liecina,¹⁰ ka, piemēram, doplerogrāfijai kakla un kāju asinsvadiem paredzamais gaidīšanas laiks ir 121 diena, savukārt ultrasonogrāfijas pakalpojumiem tās ir 28 dienas.

⁷ Pēc NVD klasifikācijas, stacionārās ambulatorās veselības aprūpes pakalpojums aptver kabinetos (vizītēs pie speciālista) sniegto pakalpojumu un dienas stacionāros sniegto pakalpojumu. Izvērtējumā dziļākai analīzei ir nodalīti šie divi ambulatorā veselības aprūpes pakalpojuma paveidi.

⁸ https://www.slimnicuapvieniba.lv/wp-content/uploads/2022/01/Specialisti_Balvos.pdf

⁹ http://rindapiearsta.lv/lv/mekle_isako

¹⁰ <https://www.slimnicuapvieniba.lv/lv/pacientu-ieveribai/valsts-apmaksatie-pakalpojumi/>

1.1.3. Sabiedrības sniegtie papildus pakalpojumi

Sabiedrība sniedz arī papildus pakalpojumus:¹¹ rezidentu apmācība (ieņēmumi 2021. gadā 82 610 EUR); nekustamā īpašuma noma (ieņēmumi 2021.gadā 43 115 EUR); citi ieņēmumi no sniegtajiem pakalpojumiem (2021. gadā 56 052 EUR).

Rezidentu apmācība

Veselības aprūpes iestādes piedalās ārstniecības personu izglītošanas procesā, nodarbinot rezidentus. Rezidenti iegūst praktiskās zināšanas izvēlētajā profesijā, ārstniecības iestāde iegūst papildus darbaspēku, potenciālu speciālistu pēc rezidenta apmācības noslēguma un ārstniecības iestāde saņem no izglītības iestādēm samaksu par rezidentu apmācību.

Lai arī šis nav pamatdarbības veids, tas ir cieši saistīts ar pamatdarbību veselības aprūpes jomā un nav sniedzams atrauti no pamatdarbības pakalpojuma veselības aprūpes jomā. Rezidentu apmācība stiprina slimnīcas spējas un pašvaldības iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu apjomu un kvalitāti.

Darbību var attiecināt uz Sabiedrības statūtos minēto komercdarbības veidu pēc NACE klasifikatora 85.14 "Pārējā darbība cilvēka veselības aizsardzības jomā".

Nekustamā īpašuma noma

Sabiedrība iznomā savas telpas un teritoriju citiem privātiem veselības aprūpes vai ar veselības aprūpi saistītu pakalpojumu sniedzējiem, piemēram, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam, ģimenes ārstu praksēm, aptiekas telpām, SIA "Centrālā laboratorija", zobārstu un zobu tehniķa praksei, biedrībai "Latvijas Samariešu apvienība".

Papildus tiek iznomāti Sabiedrībai piederoši dienesta dzīvokļi – darbinieku un viņu ģimenes locekļu izmitināšanai līdz brīdim, kamēr pusēm pastāv darba tiesiskās attiecības. Uz izvērtējuma brīdi spēkā esoši ir 3 šādi līgumi. Nomas maksa 20 EUR/mēnesī.

Ņemot vērā mērķētu nekustamā īpašuma iznomāšanu veselības aprūpes nozares nomniekiem, var uzskatīt, ka Sabiedrības papildus pakalpojums ir papildinošs tās pamatdarbības veidiem. Privātie nomnieki gūst labumu (klastera efekts¹²), atrodoties Balvu novada veselības aprūpes pakalpojuma ģeogrāfiskajā un aktivitātes centrā. Katras privātas ārstniecības iestādes apmeklētājs var gūt labumu no tā, ka tai blakus atrodas citas ārstniecības iestādes. Katras privātas ārstniecības iestādes darbinieks var gūt labumu no tā, ka tuvumā ir citu ārstniecības iestāžu darbinieki, tādējādi ne tikai pilnveidojot konkrētu medicīnas pakalpojumu pieejamību, bet arī veicinot privāto tirgus dalībnieku pastāvēšanu konkrētajā tirgū.

Darbību var attiecināt uz Sabiedrības statūtos minētiem komercdarbības veidiem pēc NACE klasifikatora 70.20 "Sava nekustamā īpašuma izīrēšana un iznomāšana".

Ēdināšanas pakalpojumi. 55.51 "Slēgtās ēdnīcas" – šādi ienākumi tiek gūti nebūtiskā apjomā, nodrošinot ne tikai pacientu, bet arī darbinieku ēdināšanu. Papildus Sabiedrība, pamatojoties uz iepirkuma "Pusdienu sagatavošanas un piegādes pakalpojuma sniegšana Balvu novada Sociālās pārvaldes struktūrvienību vajadzībām 2022.gadā",¹³ nodrošina, sniedz ēdināšanas – kvalitatīvu komplekso pusdienu sagatavošanas un piegādes pakalpojumus Pasūtītāja struktūrvienības "Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs" Vidzemes ielā 2 B, Balvos klientiem darba dienās. Prognozētā Līguma summa 28 508,04 EUR (bez PVN). Līguma darbības laikā (2022.gadā) plānots, ka visās iepirkuma priekšmeta daļās kopā jāpagatavo un jāpiegādā 9 108 komplekso pusdienu porcijas. Kā liecina iepirkuma atvēršanas protokols¹⁴ – lai gan ēdināšanas pakalpojumu sfērā darbojas neskaitāms skaits citu privātu komersantu, šajā iepirkumā piedāvājums tika saņemts tikai no Sabiedrības puses.

Tāpat Sabiedrība ir sniegusi ēdināšanas pakalpojumus Balvu novada pašvaldības Tilžas vidusskolai (līguma darbības termiņš no 2021.gada 31.augusta līdz 2022.gada 31.maijam), nodrošinot pusdienu izsniegšanu 6 porciju apmērā 5 dienas nedēļā (1 porcija 2,30 EUR) izglītības iestādes speciālās pamatizglītības programmā (kods 21015911) izglītojamajiem.

Sabiedrība dzemdību pakalpojumu sniedz dzemdētājai, taču izplatītas ir ģimenes dzemdības, un sievietei līdzī ir pavadošā persona, kas ar dzemdētāju pavadā laiku dzemdību laikā un pēcdzemdību palātās. Šo personu ēdināšana ir ar dzemdību pakalpojumu saistīts papildus pakalpojums, nav Sabiedrības

¹¹ Sabiedrības sniegtie dati.

¹² Atbilstoši https://www.em.gov.lv/lv/klasteri?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com, klasteri ir savstarpēji saistītu uzņēmumu, specializētu piegādātāju, pakalpojumu sniedzēju, saistītu nozaru uzņēmumu un saistītu institūciju ģeogrāfiska koncentrācija. Šīs ģeogrāfiskās koncentrācijas ietvaros klastera pārstāvji sadarbojas, neskatoties uz savstarpēju konkurenci.

¹³ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/67671>

¹⁴ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/67671#>

pamatdarbība, taču ir daļa no kopējās dzemdību pieredzes, kas piesaista Sabiedrībai klientus. Darbību var attiecināt uz NACE kodu 55.10. "Slēgtās ēdnīcas".

Citi darbības veidi

Apstiprinātajos Sabiedrības statūtos ir minēti arī citi darbības veidi pēc NACE klasifikatora:

- 87.00 "Sociālā aprūpe ar izmitināšanu" – Sabiedrība negūst ienākumus no šādiem pakalpojumiem, tomēr, saskaņā ar Sabiedrības sniegto informāciju, var rasties situācija, ka pacients paliek slimnīcā kā sociālās aprūpes pacients;
- 88.00 "Sociālā aprūpe bez izmitināšanas" – Sabiedrība negūst ienākumus no šādiem pakalpojumiem, tomēr, saskaņā ar Sabiedrības sniegto informāciju, var rasties situācija, ka pacients paliek slimnīcā kā sociālās aprūpes pacients;
- 88.90 "Pārējā sociālā aprūpe bez izmitināšanas" – Sabiedrība negūst ienākumus no šādiem pakalpojumiem;
- 52.31 "Aptiekas" – Sabiedrība negūst ienākumus no šādiem pakalpojumiem. Darbība saistīta ar Sabiedrības slimnīcu iekšējo slēgtā tipa aptieku darbības nodrošināšanu, atbilstoši MK noteikumos noteiktajam,¹⁵ apgādājot slimnīcas ar medikamentiem, medicīnas un higiēnas precēm un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem. Iekšējā slimnīcas aptieka ir ļoti nozīmīga struktūrvienība slimnīcas darbības nodrošināšanai. Netiek pārdotas zāles pacientiem/iedzīvotājiem;
- 49.30 "Pārējais pasažieru sauszemes transports" – Sabiedrība negūst ienākumus no šādiem pakalpojumiem, nodrošinot bezmaksas darbinieku pārvešanu starp slimnīcām (darba vietām);
- 71.21 "Citu sauszemes transporta līdzekļu iznomāšana" – šādi ienākumi tiek gūti nebūtiskā apmērā, pacientu pārvešanai un speciālā medicīniskā transporta nodrošināšanai masu pasākumos;
- 70.12 "Sava nekustamā īpašuma pirkšana un pārdošana" – Sabiedrība negūst ienākumus no šādiem pakalpojumiem.

Izvērtējot Sabiedrības faktiskos ieņēmumu avotus un statūtos paredzētās darbības pēc NACE kodiem, tiek rekomendēts pārskatīt paredzētos darbības veidus, saglabājot tikai tos, ko Sabiedrība sniedz vai plāno sniegt.

Saskaņā ar Sabiedrības mājas lapā un intervijā sniegto informāciju, nesistemātiski tiek gūti arī citi ieņēmumi – no medicīnas instrumentu un citu materiālu sterilizācijas, ienākumi no izziņu sagatavošanas un izsniegšanas, veļas mazgāšanas un morga pakalpojumiem, aprūpes inventāra nomu un reklāmas izvietojšanas.

1.2. Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi

Galvenie secinājumi

- **Primāri pakalpojumus saņem Balvu un Gulbenes novadu pašvaldības iedzīvotāji**, pakalpojuma hierarhijā no sekundārās veselības aprūpes līdz uzņemšanas nodaļas un dzemdību palīdzības sniegšanai stacionārā. **Sabiedrības darbības galvenais ieguvums Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem plašs, augsta līmeņa pakalpojumu kopums tuvu dzīvesvietai.**
- Sekundārās un stacionārās veselības aprūpes pakalpojumus saņem gan Balvu, gan citu novadu, ja nepieciešams - ārvalstu iedzīvotāji.
- Latvijas veselības aprūpes finansējuma sistēmas īpatnība nosaka, ka Sabiedrības sniegtos pakalpojumus var un saņem arī citu Latvijas pašvaldību iedzīvotāji (tāpat kā Balvu novada iedzīvotāji var un dodas arī uz ārstniecības iestādēm citviet Latvijā), ja pakalpojumu sedz ar NVD finansējumu. **Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem citu pašvaldību (Gulbenes, Madonas un Alūksnes) iedzīvotāju veselības aprūpe Sabiedrībā ir noderīga**, jo ļauj Sabiedrībai noteiktos pakalpojumu virzienos sasniegt pietiekošu pacientu plūsmu, kas ļauj uzturēt un attīstīt noteiktus pakalpojumu virzienus, piemēram, dzemdību palīdzību.

¹⁵ <https://likumi.lv/ta/id/155314-zalu-iegades-uzglabanas-izlietosanas-uzskaites-un-iznicananas-kartiba-arstniecibas-iestades-un-socialas-aprupes-institucijas>

- **Maksas pakalpojumus Sabiedrībā izvēlas Balvu novada pašvaldības** un arī citu Latvijas pašvaldību iedzīvotāji.

Dažādiem pakalpojumu veidiem pakalpojumu saņēmēju grupas ir atšķirīgas, bet visos gadījumos veselības aprūpes pakalpojumu saņem fiziskas personas – Latvijas iedzīvotāji gan no Balvu novada, gan ārpus tā, kā arī ārvalstnieki (pierobeža, EVAK karšu īpašnieki).

Pakalpojumu saņēmēji

Prioritāte pakalpojuma saņemšanā ir Balvu novada iedzīvotājiem Sabiedrības Balvu struktūrvienībā un Gulbenes novada iedzīvotājiem Gulbenes struktūrvienībā.

Nākošā prioritāte ir Latvijas iedzīvotāji, valsts apmaksāto medicīnas pakalpojumu saņēmēji, atbilstoši Sabiedrībai piešķirtajām kvotām no NVD. Ģeogrāfiski pakalpojuma pieejamības tuvuma dēļ Sabiedrībā pieejamos pakalpojumus izmanto Balvu novada iedzīvotāji, taču – atkarībā no pakalpojumu veidiem – mazāku vai lielāku daļu pakalpojumu saņem arī citu Latvijas novadu iedzīvotāji, jo Latvijas valsts apmaksātā veselības aprūpes sistēma akceptē izvēlēta pakalpojuma saņemšanu jebkurā Latvijas ārstniecības iestādē, kur vien tas pieejams.

Sabiedrība spēj sniegt lielāku pakalpojuma apjomu, kā noteikts NVD piešķirtajās kvotās, un arī pieprasījums pēc pakalpojuma ir lielāks. Tāpēc Sabiedrība sniedz arī maksas pakalpojumus un tos saņem Balvu novada, citu Latvijas pašvaldību iedzīvotāji un ārvalstnieki (iekšzemes un pārrobežu medicīnas tūrisms).

Būtiskākie ieguvumi

Patērētājiem ir augstas kvalitātes sekundārie ambulatorie pakalpojumi un stacionārie veselības aprūpes pakalpojumi. Balvu novada iedzīvotājiem, kuri tiem nebūtu pieejami, ja Sabiedrības novadā nebūtu vai tās darbība būtu šaurāka pakalpojumu klāsta un/vai apjoma ziņā.

Pildot misiju apkalpot iedzīvotājus, Sabiedrība savās darbības jomās (ārstniecības virzienos) sniedz arī tādus valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, kas tai nav tik ļoti finansiāli izdevīgi, līdz ar to rada šo pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem. Latvijā ir vērojama situācija, ka NVD tarifi ne vienmēr ir pietiekami peļņu nesoši un/vai augstākas kvalitātes pakalpojuma nodrošināšanai iedzīvotājiem.¹⁶ Sabiedrība, pildot pašvaldību autonomo funkciju un vienlaikus esot privāta kapitālsabiedrība, tiecas pēc peļņas (to raksturo pēdējo gadu peļņas rentabilitātes izmaiņas - no 5,71% 2020.gadā līdz 9,11% 2021.gadā).

¹⁶ http://tap.mk.gov.lv/doc/2021_03/VMzin_271120.2221.docx 8.lpp.

2. TIRGUS RAKSTUROJUMS

Galvenie secinājumi

- Sabiedrība darbojas veselības aprūpes sfērā un tirgus klasifikācija ir komplicēta, jo var būt atšķirīga dažādiem pakalpojumu veidiem. **Ģeogrāfiski tirgus ir drīzāk lokāls primārās veselības aprūpes sfērā un reģionāls, nacionāls sekundārās ambulatorās veselības aprūpē un stacionārās veselības aprūpes nozarēs.**
- Griezumā pēc finansējuma valsts apmaksāto pakalpojumu tirgus ir drīzāk reģionāls Sabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem. Savukārt maksas pakalpojumu tirgus ir lokāls, reģionāls, atkarībā no konkrēta pakalpojuma veida.
- Lai arī veselības aprūpes pakalpojumu tirgus ir drīzāk reģionāls vai pat nacionāls, **Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem ir svarīgi, ka šo pakalpojumu var saņemt tuvu viņu dzīvesvietai, tādējādi padarot pakalpojumu pieejamu un finansiāli izdevīgāku. Līdz ar to Sabiedrība nodrošina Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem stratēģiski svarīgu pakalpojumu.** Savukārt Sabiedrības pakalpojumu patērētāji no citām pašvaldībām palīdz nodrošināt Sabiedrības darbību ar ienākumu plūsmu, kas ļauj nodrošināt pakalpojuma pieejamību novada iedzīvotājiem.
- **Tirgū pastāv nepilnība – pārsvarā finansiālu iemeslu dēļ** (grūti izpildāmu likumdošanas prasību rezultātā pastāvošas lielas ieejas barjeras kompleksas veselības aprūpes iestādes izveidei, atsevišķu valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu tarifu nepietiekamais apjoms faktisko izmaksu segšanā un/vai peļņas nodrošināšanā pakalpojumu sniedzējiem) Balvu pašvaldībā nav un nav sagaidāma citam privātam kapitālam piederoša liela apjoma un plaša pakalpojuma klāsta veselības aprūpes iestādes darbība.
- **Sabiedrība pilda stratēģisku funkciju pašvaldības līmenī**, nodrošinot veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību pašvaldības iedzīvotājiem.
- **Sabiedrības darbība nav bijis šķērslis privātas veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju attīstībai un darbībai Balvu novada pašvaldībā**, jo īpaši primārās veselības aprūpes sfērā. Arī inovācijas un privātas investīcijas nav kavētas, jo Sabiedrība pati sadarbojas ar privātiem partneriem pakalpojumu attīstībā.
- **Izvērtējuma laikā nav identificēti iespējami konkurences neitralitātes pārkāpuma riski.** Sabiedrības sniegto pakalpojumu ieņēmumi sedz izmaksas. Sabiedrība strādā ar peļņu.
- Nevalstiskās organizācijas **Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera ieskatā, ņemot vērā**, ka kapitālsabiedrības kontrolpakete nepieder pašvaldībai, LTRK aicina pašvaldību izvērtēt iespēju par līdzdalības izbeigšanu šajā kapitālsabiedrībā.

2.1. Tirgus situācijas apraksts

Tirgus situācijas raksturojums

Veselības aprūpes finansējuma kārtība Latvijā, kā arī faktiskā Sabiedrības darbība pakalpojumu sniegšanā raksturo Sabiedrības ieņemto tirgu dažādās veselības aprūpes pakalpojumu sfērās. Tabulā zemāk iekļauta informācija par Sabiedrības pamatdarbībām, pakalpojumu saņēmējiem, pakalpojumu finansēšanas avotiem un citiem tirgus dalībniekiem.

Tabula 1. Sniegto pakalpojumu tirgus

Pamatdarbības pakalpojums	Pakalpojuma saņēmēji/tirgus pēc dzīvesvietas	Pakalpojuma finansējuma avots	Citi tirgus dalībnieki/konkurenti
Primārā veselības aprūpe, aprūpe mājās	Primāri Gulbenes novada iedzīvotāji. Pakalpojumu saņemtiesīgas arī citas personas, ierodoties Sabiedrībā.	Primāri NVD finansējums un pacientu līdzmaksājums. Nebūtisks maksas pakalpojums.	Primāros veselības aprūpes pakalpojumus sniedz ģimenes ārstu prakses, kuras var būt privātas vai kapitālsabiedrību ietvaros. Šī aprūpe pārsvarā ir ģeogrāfiski tuva pacientu dzīvesvietai, bet ne obligāti. Sabiedrībā pakalpojumu saņemt ir izdevīgāk tuvu dzīvojošajiem, tirgus ir uzskatāms drīzāk par lokālu

			ģeogrāfiski un arī lokāls pēc finansējuma avota – pakalpojums ir pārsvarā valsts apmaksāts. Šajā izvērtējumā netiek dziļāk apskatīta primārā veselības aprūpe – nav aktuāla Balvu novada teritorijai.
Sekundāra ambulatora veselības aprūpe	Primāri Balvu (un Gulbenes) novada iedzīvotāji. Pakalpojumu saņemt tiesīgas (un tiesības izmanto) arī citas personas, ierodoties Sabiedrībā.	Primāri NVD finansējums un pacientu līdzmaksājums. Relatīvi nebūtisks maksas pakalpojums (līdz 5% apgrozījuma).	Latvijas specifika ir tāda, ka šo pakalpojumu iespējams saņemt visā valsts teritorijā gan NVD finansētu, gan pašam maksājot. Pacientu ērtībai pakalpojumu labāk saņemt tuvāk dzīvesvietai, kas tā arī notiek, bet ne vienmēr. Sabiedrībā pakalpojumu saņemt ir izdevīgāk tuvāk dzīvojošajiem, taču tirgus ir drīzāk reģionāls vai pat nacionāls. Pēc finansējuma avota tirgus arī ir drīzāk reģionāls vai pat nacionāls.
Stacionārā veselības aprūpe	Primāri uzņemšanas nodaļas pakalpojumu izmanto Sabiedrībai tuvu dzīvojošie, tajā skaitā Balvu novada iedzīvotāji. Dzemdību nodaļas pakalpojumu izmanto gan Balvu novada iedzīvotāji, gan citu Latvijas novadu iedzīvotāji.	Liels īpatsvars NVD finansējuma.	Latvijas specifika ir tāda, ka šo pakalpojumu iespējams saņemt visā valsts teritorijā gan NVD finansētu, gan pašam maksājot. Pacientu ērtībai pakalpojumu labāk saņemt tuvāk dzīvesvietai un stacionārajā darbībā tas lielā mērā tā arī notiek, bet ne vienmēr. Sabiedrībā pakalpojumu saņemt ir izdevīgāk tuvu dzīvojošajiem, taču tirgus ir drīzāk reģionāls vai pat nacionāls.

Datu avots: CSE COE

2014. gadā Konkurences padome veica pētījumu un publicēja noslēguma ziņojumu “Medicīnas pakalpojumu tirgus uzraudzība”.¹⁷ Pētījums fokusējās uz sekundārajiem ambulatorajiem veselības aprūpes pakalpojumiem, taču šī pētījuma secinājumi lielā mērā izmantoti kopējā veselības aprūpes tirgus (kurā darbojas Sabiedrība) raksturojumam un situācija nav būtiski mainījusies kopš 2019. gada.

Definējot tirgu pēc finansējuma principa, Konkurences padomes izvērtējumā tika nošķirti valsts un maksas pakalpojumi, kur par valsts apmaksājamiem pakalpojumiem (publiskais/valsts finansējums + pacienta iemaksa) tika secināts, ka tie ir pieejamāki un lētāki (pacientam pašam tikai jāmaksā līdzmaksājums), līdz ar to arī varētu būt lokālāki. Faktiski šobrīd to viennozīmīgi tā nevar apgalvot, jo, lai arī valsts finansējums ir lētāks patērētājam, tas ne vienmēr ir pieejams izvēlētajā vietā (lokāli, reģionāli vai nacionāli), izvēlētajā laikā – pieejamība pakalpojumam atkarīga no valsts finansējuma kvotu pieejamības pie konkrētā veselības aprūpes pakalpojuma sniedzēja, kas var būt gan publiskai personai, gan privātam kapitālam piederoša ārstniecības iestāde. Līdz ar to patērētāji meklē valsts apmaksātu pakalpojumu nacionālā mērogā, jo viņiem ir tiesības saņemt valsts finansētu pakalpojumu jebkur. Tāpat kā maksas pakalpojumu. Tāpēc tirgus definēšanā maksas faktors ir sekundārs ģeogrāfiskajam un analizē primāri tiek izmantota tirgus definīcija pēc ģeogrāfiskās robežas.

Jo vienkāršāks un ātrāk nepieciešams pakalpojums – jo tirgus ir lokālāks. Sabiedrības darbība primārajā veselības aprūpes sfērā ģeogrāfiski ir lokāls tirgus - Gulbene. Arī pēc finansējuma modeļa tirgus ir pārsvarā valsts finansēts, pieejamāks iedzīvotājiem, no izmaksu aspekta vērtējot.

Savukārt sekundārais ambulatorais veselības aprūpes pakalpojumu tirgus ģeogrāfiski ir vērtējams atbilstoši pacientu iespējām pārslēgties un izvēlēties pakalpojumu ģeogrāfiski plašākā vai šaurākā teritorijā atbilstoši tā pieejamībai. Ģeogrāfisks tirgus var tikt noteikts kā Latvijas teritorija vai atsevišķu reģionu robežas. Sabiedrības sniegtajiem ambulatorajiem veselības aprūpes pakalpojumiem ģeogrāfiskais tirgus ir drīzāk reģionāls vai pat nacionāls.

Stacionārās veselības aprūpes tirgus Sabiedrības sniegtajos pakalpojumos ir drīzāk lokāls, reģionāls, jo gan uzņemšanas nodaļas darbs, gan dzemdību palīdzība ir drīzāk akūts pakalpojums, ko vēlams saņemt tuvāk dzīvesvietai. Vienlaikus Balvu stratēģiskais novietojums un potenciālo patērētāju pieeja (līdz 100 km attālums no dzīvesvietas) raksturo stacionārās veselības aprūpes tirgu drīzāk kā reģionālu – Latvijas ziemeļaustrumu reģionā, Krievijas pierobežas teritorijā.

¹⁷

https://www.kp.gov.lv/sites/kp/files/kp_old/oldfiles/23/tirgus_uzraudziba%2F2016_03_16_medicinas_pakalpojumu_tirgus_uzraudziba.pdf

Stratēģiska funkcija

Lai arī veselības aprūpes pakalpojumu tirgus ir drīzāk reģionāls vai pat nacionāls, Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem ir svarīgi, ka Sabiedrība sniedz pakalpojumus tuvu viņu dzīvesvietai, tādējādi padarot pakalpojumu pieejamāku un lētāku (samazinot transporta izdevumus). Savukārt patērētāju plūsma no citām pašvaldībām, kas izmanto Sabiedrības pakalpojumus, ļauj nodrošināt Sabiedrību ar ienākumiem, kas ļauj uzturēt novadam svarīgo pakalpojumu sniegšanu. Tādējādi Sabiedrība pilda stratēģisku funkciju, nodrošinot pašvaldībā tās iedzīvotājiem nepieciešamos pakalpojumus.

Stratēģiskā funkcija tiek pildīta arī valsts mērogā (ar reģionālu fokusu) – Veselības ministrija 2017. gada konceptuālajā ziņojumā "Par veselības aprūpes sistēmas reformu" paredz noteiktu lomu Sabiedrībai: II pakalpojuma līmeņa stacionārā ārstniecības iestāde SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība" ar pakalpojumu sniegšanas vietu – Balvi. Sabiedrības sadarbības teritorija ar citām slimnīcām - SIA "Rēzeknes slimnīca" un SIA "Ludzas medicīnas centrs" (Ministru kabineta 2017.gada 7.augusta rīkojums Nr. 394).¹⁸

Tirgus nepilnība

Tirgū pastāv nepilnība – Sabiedrībai nenodrošinot pilnvērtīgu, liela apjoma un dažādu pakalpojumu veidu klāstu Balvu novada iedzīvotājiem, nav sagaidāms, ka šādu piedāvājumu spēš nodrošināt cits privāts veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējs.

Lai arī Latvijā darbojas specializēti privātu veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, jo īpaši primārajā un sekundārajā veselības aprūpes sfērā, nav izveidojusies šāda līmeņa slimnīcai analoga kompleksa ārstniecības iestāde pat lielākajā Latvijas pašvaldībā – Rīgā. Balvos tādas izveidi ir mazas iespējas sagaidīt. Arī citās Latvijas pašvaldībās nav novērota reģionālajām slimnīcām analoģu ārstniecības iestāžu ienākšana tirgū. Lai arī Latvijā nav speciāli pētīts, kādēļ neveidojas reģionālajām slimnīcām analoģas privātas ārstniecības iestādes, tiek uzskatīts, ka iemesli tam ir zināmi un tie ir finansiāli.

Kā galvenais šķērslis ir uzskatāms būtiskais finansējums šādas iestādes izveidei – ārstniecības iestādēm ir jāizpilda ievērojamas telpu un iekārtu aprīkojuma prasības,¹⁹ kas ir ļoti dārgas. Taču tās nav vienīgās investīcijas, lai iegūtu NVD finansējumu, kas veido būtisku ārstniecības iestādes apgrozījuma daļu, ir jāspēj darboties, pirms šis finansējums ir saņemts, lai pierādītu savas spējas pakalpojuma nodrošināšanā. Ir jāpilda virkne citu dārgu, grūti izpildāmu, likumdošanā definētu prasību, kuru kā būtisku barjeru ienākšanai tirgū 2014. gadā konstatēja Konkurences padome.²⁰ Piemēram, slimnīcu darbībā tas nozīmē personāla pieejamību 24 stundas 7 dienas nedēļā, neatkarīgi no pacientu esamības (NVD apmaksātā pakalpojuma).

Cits tirgus nepilnības faktors ir valsts finansējuma nepietiekamais apjoms atsevišķu pakalpojumu izmaksu segšanai – ne visi tarifi ir pietiekoši. Pilnībā privāts pakalpojumu sniedzējs izvēlētos sniegt tikai maksimāli rentablus pakalpojumus, savukārt Sabiedrības kā daļēji publiskai personai piederošas ārstniecības iestāde rūpējas arī par patērētāju interesēm, līdz ar to novēršot tirgus nepilnību – nepietiekami lielus ienākumus no NVD apmaksātiem atsevišķiem tarifiem.

Tā kā citu privātu pakalpojumu sniedzēju tirgū nav, tad nav no kā iepirkt šo pakalpojumu. Apgalvojums tiešā veidā attiecināms uz veselības aprūpes sfēru.

Tirgus nepilnība noteikti nav Balvu (un Gulbenes) novada pašvaldības darbības rezultāts, jo publiskais veselības aprūpes finansējums ir Latvijas valsts kompetencē. Ja vien publiskā finansējuma kārtība valstī netiek mainīta, nav pamata uzskatīt, ka Balvu novada pašvaldība var rīkoties pēc citas kārtības, atrisinot tirgus nepilnību.

Daļēji **alternatīvi tirgus nepilnības novēršanas instrumenti**, kas tiek pielietoti atsevišķos veselības aprūpes veidos / līmeņos:

- atsevišķi veselības aprūpes pakalpojumu veidi to sniegšanā nav tik dārgi (piemēram, fizioterapeita pakalpojumi). Šajos tirgos veidojas privāts konkurējošs piedāvājums pašvaldības piedāvājumam;
- Sabiedrība ir attīstījusi būtisku sadarbību ar privātiem uzņēmumiem primārās veselības aprūpē, piedāvājot telpas ģimenes ārstu un zobārstu praksēm, citiem veselības aprūpes pakalpojumiem. Lai arī formāli šis nav privātās publiskās partnerības līgums tā juridiskajā izpratnē, faktiski tā ir cieša sadarbība Sabiedrībai un privātai ārstniecības iestādei, uz kādu Sabiedrība ir gatava arī nākotnē.

¹⁸ <https://likumi.lv/ta/id/292718-par-konceptualo-zinojumu-par-veselibas-aprupes-sistemas-reformu>

¹⁹ <https://likumi.lv/ta/id/187621-noteikumi-par-obligatajam-prasibam-arstniecibas-iestadem-un-to-strukturvienibam>

²⁰

https://www.kp.gov.lv/sites/kp/files/kp_old/oldfiles/23/tirgus_uzraudziba%2F2016_03_16_medicinas_pakalpojumu_tirgus_uzraudziba.pdf 4.5. nodaļa.

Līdzšinējā pieredze Sabiedrības darbības paplašināšanai nav radījusi problēmas privāta pakalpojuma attīstībai, piemēram, Balvu novada pašvaldības teritorijā darbojas privāti veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji – feldšeru veselības punkti, specializēto ārstu prakses, piemēram, oftaloloģijā, 18 ģimenes ārstu prakses, 11 zobārstniecības iestādes, Centrālā laboratorija, E.Gulbja laboratorija u.c.²¹

Sabiedrības darbības sfērā nav bijis nepieciešams veikt privāto tirgus dalībnieku komercdarbību veicinošus pasākumus, jo Sabiedrības darbība nav šķērslis privātu tirgus dalībnieku ienākšanai. Savukārt Sabiedrība ir atvērta privātu tirgus dalībnieku attīstībai, tā iznomā nekustamo īpašumu ārstniecības iestādēm, radot savstarpēju izdevību no vienotas ģeogrāfiskās atrašanās vietas privātām ārstniecības iestādēm un Sabiedrībai.

2.2. Konkurences aspekti

Ietekme uz konkurenci

Sabiedrība nav veikusi konkurences situācijas novērtējumu, identificējot konkurencei draudzīgāko risinājumu, jo nav bijis pamata tādu veikt. Identificēti potenciālie **konkurenti** tirgū un tie ir šādi:

- primārajā veselības aprūpē, t.sk. aprūpes mājās pakalpojuma sniegšanā konkurentu klāsts nav īpaši plašs – Balvu novadā aprūpi mājās piedāvā vēl viena pašvaldības kapitālsabiedrība “Viļakas Veselības un aprūpes centrs”, bet to teritorijas nepārklājas, kā arī četras ģimenes ārstu prakses dažādos Balvu novada pagastos.
- ambulatorajā veselības aprūpē, tajā skaitā stacionāra pakalpojumu sniegšanā, konkurentu klāsts ir ļoti plašs gan privātajā sektorā, gan publiskām personām piederošajās ārstniecības iestādēs. Saskaņā ar Latvijas veselības aprūpes finansēšanas sistēmu – gan NVD, gan maksas pakalpojumus ir iespējams saņemt jebkurā Latvijas pašvaldībā, neatkarīgi no to saņemošās personas dzīvesvietas, tādējādi jebkura ārstniecības iestāde var būt Sabiedrības konkurents. Tuvākie – SIA “Alūksnes slimnīca”, SIA “Rēzeknes slimnīca” un SIA “Ludzas medicīnas centrs”;
- dzemdību pakalpojumu sniedz vairākas ārstniecības iestādes, kas apkalpo gan sava novada iedzīvotājus, gan citviet dzīvojošos. Dzemdību palīdzības sniegšanas īpatnība ir tāda, ka iedzīvotāji var brīvi izvēlēties starp dažādiem dzemdību pakalpojumu sniedzējiem, un tie visi stacionārās dzemdībās ir publiskām personām piederošas sabiedrības. Tomēr tieši Sabiedrība sniedz dzemdību palīdzības pakalpojumus citu novadu iedzīvotājiem – Alūksnes un Madonas novadam.

Konkurence tirgū ir pietiekama, jo ārstniecības iestāžu skaits un to sniegto pakalpojumu apjoms Latvijā ir ievērojams. Lai arī Sabiedrības darbība lielā mērā ir orientēta uz Balvu (un Gulbenes) novada pašvaldības iedzīvotājiem, Latvijas veselības aprūpes finansēšanas sistēma nosaka, ka veselības aprūpes pakalpojumus Balvu iedzīvotājiem iespējams saņemt arī citviet – gan privātās, gan publiskām personām piederošās ārstniecības iestādēs, tāpat kā citu Latvijas pašvaldību iedzīvotājiem saņemt pakalpojumu Balvos, lai gan viņiem var būt pieejamas citas ārstniecības iestādes tuvāk dzīvesvietai.

Sabiedrība, atbilstoši Ministru kabineta 20.01.2009. noteikumiem Nr. 60 “Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām”²² 94.4.3. punktam, nodrošina Morgu mirušo uzglabāšanai. Saskaņā ar Sabiedrības mājaslapā pieejamo informāciju,²³ secināms, ka sniedzot šo pakalpojumu, Sabiedrība piedāvā arī tādus pakalpojumus kā nelaiķa mazgāšana, higiēniskā apstrāde, apģērbšana un iezārkošana, ko parasti nodrošina privātie apbedīšanas pakalpojumu sniedzēji. Saskaņā ar Sabiedrības sniegto informāciju, Sabiedrība savulaik ir nodevusi šī pakalpojuma sniegšanu privātam komersantam, tomēr tas radīja negatīvu finansiālu ietekmi uz Sabiedrību kopumā, kā arī netika nodrošināta konkrētā pakalpojuma nepārtrauktība, kas būtiski ietekmē kvalitatīvu Sabiedrības sniegtā pakalpojuma nodrošināšanu.

Sabiedrības (kā privātas kapitālsabiedrības) iesaiste komercdarbībā **nerada negatīvu ietekmi uz privātajiem uzņēmējiem** un konkurences procesu kopumā arī citos tirgos, kurus varētu skart kapitālsabiedrības saimnieciskā darbība.

Tāpat Sabiedrības darbība tieši vai netieši **negatīvi neietekmē** privātā sektora inovācijas tirgū Latvijā kopumā un Balvu novada pašvaldībā konkrēti. Gluži otrādi – sabiedrība attīsta jaunus medicīnas pakalpojumu ieviešanu Sabiedrībā. Saskaņā ar Sabiedrības 2021.gada pārskatā norādīto, *2022.gadā Sabiedrība plāno veikt ieguldījumus iekārtu iegādē, lai nodrošinātu diagnostisko izmeklējumu kvalitātes uzlabošanu un mazinātu rindas uz pakalpojumiem. Sabiedrība turpinās iegādāties tehnoloģiskās iekārtas*

²¹ <https://registri.vi.gov.lv/air>

²² <https://likumi.lv/ta/id/187621-noteikumi-par-obligatajam-prasibam-arstniecibas-iestadem-un-to-strukturvienibam>

²³ <https://www.slimnicuapvieniba.lv/lv/pakalpojumi/balvi/parejie-ar-pvn-apliekamie-pakalpojumi/>

arī ārstniecības un aprūpes mūsdienīgai nodrošināšanai un jaunu pakalpojumu attīstībai (traumatoloģija, rehabilitācija, pēc Covid-19 pacientu ārstēšana un diagnostika u.c.).

Konkurenci mazāk ietekmējošas alternatīvas: virknē pakalpojumu veidu darbojas plašs privātu pakalpojumu sniedzēju klāsts citviet Latvijā, jo īpaši primārajā un sekundārajā ambulatorajā veselības aprūpē. Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem ir iespēja saņemt veselības aprūpes pakalpojumu tad, ja Sabiedrība pārtrauc darboties tirgū vai arī pašvaldībai pārtraucot līdzdalību, Sabiedrība sašaurina darbību tirgū uz tikai rentabliem pakalpojumiem. Taču iedzīvotājiem tas nozīmētu neērtības un izmaksu palielinājumu, saņemot veselības aprūpes pakalpojumu citviet un/vai mazākā apjomā un/vai par augstākām izmaksām Balvu novada pašvaldībā.

Vai privāto tirgus dalībnieku kapacitāte ir atzīstama par pietiekamu gadījumam, ja publiskā persona izlems neturpināt līdzdalību kapitālsabiedrībā, ir atkarīgs no pakalpojuma veida:

- jāņem vērā, ka Balvu novada pašvaldība ir mazākuma akcionārs Sabiedrībā – ietekmes iespējas nav būtiskas;
- dažiem pakalpojumiem, jo īpaši sekundārajā ambulatorajā sfērā, piedāvājums privāto tirgus dalībnieku sniegumā ir plašs;
- dzemdību pakalpojumā cita privāta alternatīva nepastāv.²⁴

Jebkurā gadījumā publiskai personai neturpinot līdzdalību kapitālsabiedrībā, potenciāli Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem pakalpojumu saņemšana līdzšinējā apjomā un/vai izmaksās varētu tikt apdraudēta.

Konkurences neitralitāte

Iepriekš nav noticis Sabiedrības darbības konkurences neitralitātes izvērtējums.

Šī ziņojuma sagatavošanas laikā nav identificēti iespējami konkurences neitralitātes pārkāpuma riski. Sabiedrības sniegto pakalpojumu **cena nosedz izmaksas**. Sabiedrība strādā ar nelielu peļņu.

Tabula 2. Sabiedrības apgrozījums un peļņa

	2017	2018	2019	2020	2021
Apgrozījums, EUR	4 184 186	4 966 173	5 757 042	6 280 016	9 353 322
apgrozījuma izaugsme pret iepriekšējo gadu		18,7%	15,9%	9,1%	48,9%
Peļņa, EUR	188 517	286 607	321 824	358 585	852 159
tīrās peļņas rentabilitāte	4,5%	5,8%	5,6%	5,7%	9,1%

Datu avots: CSE COE aprēķini, balstīti Sabiedrības gada pārskatu datos

Sistemātiska peļņas rentabilitātes svārstība ap 6%, kas liecina par to, ka Sabiedrība kopumā spēj segt savas izmaksas, arī augot apgrozījumam, bet neiekasē pārmērīgas maksas par savu pakalpojumu, saglabājot to pieejamu iedzīvotājiem (t.sk. maksas pakalpojumu saņēmējiem).

Nevalstisko organizāciju viedoklis

Biedrība “**Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera**” 16.09.2022. vēstulē Nr. 2022/779 sniedza viedokli par Balvu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu Sabiedrībā, tostarp norādot, ka “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” pēc būtības ir privātā kapitālsabiedrība, jo kontrolpakete 57,66014% pieder SIA “Medicīnas sabiedrību vadība”. Balvu novada pašvaldībai tikai 29,21026%, kas izriet no Gada pārskata par 2021. gadu. Papildus tam Publiskais gada pārskats par 2021.gadu (“Skaidrojums par saņemto finanšu palīdzību”) apliecina par papildus finansējumu no ES fondiem un publiskajiem līdzekļiem, kas nav domāti tikai slimnīcu darbībai. Citiem privātajiem valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem tādi nebija pieejami vai ļoti ierobežoti. Minētais kropļo konkurenci, jo valsts pakalpojumus iepērk no visiem par vienu pašu noteiktu cenu, neatkarīgi no sniegtā papildus finanšu līdzekļu atbalsta. Ņemot vērā, ka kapitālsabiedrības kontrolpakete nepieder pašvaldībai, LTRK aicina pašvaldību izvērtēt iespēju par līdzdalības izbeigšanu šajā kapitālsabiedrībā.

²⁴ Latvijā privāti ir iespējams saņemt plānotu ārpusstacionāra dzemdību (mājdzemdību) palīdzību, ko sniedz tikai privātas ārstniecības iestādes, taču to apjoms ir nesalīdzināmi mazāks kā stacionāra dzemdību apjoms (līdz 1,5% no dzemdībām valstī, avots Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija), turklāt pakalpojumi pēc būtības nav salīdzināmi.

Biedrībai "**Latvijas Slimnīcu biedrība**" 25.08.2022. vēstulē Nr. 2022/82 Izvērtētājs lūdz sniegt biedrības viedokli par Balvu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu Sabiedrībā, tomēr LSB viedoklis netika saņemts.

3. IESPĒJAMIE RISKI PAKALPOJUMU NODOŠANAI PRIVĀTAJAM SEKTORAM

Galvenie secinājumi

- **Ja pakalpojums tiktu nodots pilnībā privātam sektoram, rastos augsts risks** Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem zaudēt piekļuvi šobrīd pieejamajam veselības aprūpes pakalpojumu klāstam vai arī saskarties ar to izmaksu kāpumu.
- **Balvu novada pašvaldībai ir mazas iespējas mazināt šos riskus**, jo valsts veselības aprūpes finansēšanas kārtību nosaka valsts, nevis Balvu novada līmenī. Pakalpojuma nodošanu pilnībā privātās rokās ir grūti garantēt vēlamajā apjomā.

Ietekmes uz konkurenci riski

Būtiskākais apdraudējums ir vienotas veselības aprūpes pakalpojuma sniegšanas sistēmas iespējama pārtraukšana, privātam partnerim izvēloties koncentrēties tikai uz rentablu pakalpojumu sniegšanu, tādējādi samazinot Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem šobrīd vienviet kompleksi pieejamo veselības aprūpes pakalpojumu klāstu vai arī palielinot saņemamo pakalpojumu izmaksas. Tādējādi, pārtraucot sniegt veselības aprūpes pakalpojumus, var rasties būtiski riski iedzīvotāju veselībai.

Tabula 3. Riski un to būtiskums

Būtiskuma pakāpe	<i>1. risks – vienotas veselības aprūpes pakalpojuma sniegšanas iespējama izjukšana</i>	<i>2. risks – atsevišķu NVD finansētu veselības aprūpes sfēru finansējuma samazinājums</i>
Augsts	Sabiedrības mērķis ir veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšana iedzīvotājiem un primārais mērķis nav peļņas gūšana. Nododot veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu privātam uzņēmumam, ir risks iedzīvotājiem zaudēt pieeju daļai pakalpojumu.	
Vidēji būtisks		No NVD puses pašlaik netiek finansēta Sabiedrības apjomam un pakalpojumu klāstam līdzvērtīga veselības aprūpes iestāde Balvu novada pašvaldībā. ²⁵ Mainot esošo kārtību, pastāv risks nenodrošināt nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus iedzīvotājiem un/vai arī piedzīvot saņemamo pakalpojumu izmaksu kāpumu.
Nebūtisks		

Datu avots: CSE COE

Risku mazināšanas pasākumi

Alternatīvi veidi, kā riskus samazināt vai novērst, nepastāv, jo valsts veselības aprūpes finansēšanas sistēmu nosaka valsts, nevis Balvu novada pašvaldības līmenī. Pakalpojuma nodošanu pilnībā privātam komersantam ir grūti garantēt vēlamajā apjomā un vēl grūtāk nodrošināt garantiju izpildi, ja privāts partneris saistības nepilda. Jo, izjūkot veselības aprūpes sistēmai, nav pamats domāt, ka pašvaldībai būtu iespējams radīt to atkal pašai vai piesaistīt citu privātu partneri.

Publiskai personai neturpinot komercdarbību Sabiedrības pamatdarbības jomās, ilgtermiņā ir iespējama pakalpojumu klāsta maiņa, ko var saņemt Balvu novada pašvaldības iedzīvotāji (tuvu savai dzīvesvietai). Esot kā līdzīpašniekam Sabiedrībā, Balvu novada pašvaldība var ietekmēt Sabiedrības darbību (piemēram, apstiprinot statūtus, nosakot darbības virzienus), savukārt privātu komersantu veselības aprūpes sfērā ietekmēt pašvaldības iedzīvotājiem izdevīgā virzienā ir mazas iespējas.

Uz izvērtējuma sagatavošanas brīdi Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem ir pieejams visai plašs veselības aprūpes pakalpojumu klāsts, ar ko iedzīvotāji rēķinās. Neskaidrība par šo pakalpojumu saņemšanas iespēju nākotnē radītu satraukumu, pakalpojumu klāsta nevēlams samazinājums radītu grūtības iedzīvotājiem un **lielāku zaudējumu patērētājam, nekā darbības turpināšana tirgū.**

²⁵ Balvu pašvaldībai nav līdzdalības citās kapitālsabiedrībās, līdz ar to Sabiedrības iespējama pakalpojumu apjoma samazinājums nav kompensējams ar Balvu novada pašvaldības līdzdalību citā veselības aprūpes sfēras kapitālsabiedrībā.

4. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBAS FINANSĒJUMS

Galvenie secinājumi

- **94% Sabiedrības ienākumu ir valsts budžeta finansējums** veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā.
- Pēdējo piecu gadu laikā Sabiedrībā nav veikti pašvaldības ieguldījumi pamatkapitālā.
- **Finanšu analīzes rezultātā Sabiedrība raksturojama kā finansiāli veselīga** (likviditāte ir pozitīva, pašu kapitāla īpatsvars bilancē 55% 2021. gada beigās, pašu kapitāla rentabilitāte 2021. gadā 13% un **augoša** (apgrozījums no 2017. gada līdz 2021. gadam audzis par 123%), **orientēta uz izmaksu segšanu un peļņas gūšanu**.
- Sabiedrības pamatlīdzekļi uz 31.12.2021. pēc iegādes vērtības 8,2 miljoni EUR, kumulatīvi nolietoti par 31,9%.
- Sabiedrībai **ir noslēgts līgums par investīciju projektu īstenošanu**, kas paredz pārraudzības periodu.

4.1. Kapitālsabiedrības darbības finansēšanas avoti

Sabiedrība gūst ieņēmumus no valsts budžeta, sniedzot medicīnas pakalpojumus, un gūst ieņēmumus no maksas pakalpojumiem un pacientu iemaksām, kā arī citus ieņēmumus – no telpu nomas un Īres, rezidentu apmācības.

Tabula 4. Sabiedrības ieņēmumi un to īpatsvars 2020. un 2021. gadā pa darbības veidiem

	2021.gads	Īpatsvars no kopējiem ieņēmumiem, %	2020.gads	Īpatsvars no kopējiem ieņēmumiem, %
Ieņēmumi no Nacionālā veselības dienesta par medicīniskajiem pakalpojumiem	7 559 441	80,82%	5 324 925	84,79%
Kompensācijas COVID-19 laikā	1 245 436	13,32%	408 473	6,50%
Ieņēmumi no medicīniskajiem pakalpojumiem	366 668	3,92%	358 123	5,70%
Ieņēmumi no rezidentu apmācības	82 610	0,88%	102 659	1,63%
Ieņēmumi no telpu nomas	43 115	0,46%	39 578	0,63%
Ieņēmumi no citiem pakalpojumiem	56 052	0,60%	46 258	0,74%
KOPĀ	9 353 322		6 280 016	

Datu avots: Sabiedrības 2021. gada finanšu pārskats

Nozīmīgākais ieņēmumu avots ir valsts budžeta finansējums veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā – līguma ar NVD izpilde. Raksturīgi publiskām personām piederošām veselības aprūpes iestādēm, lai gan Sabiedrība ir privāta kapitālsabiedrība, NVD finansējums veido ievērojamu apgrozījuma daļu, taču arī Sabiedrības pašas sniegto maksas pakalpojumu īpatsvars ir pietiekams. Sabiedrības nesauņem publisko līdzfinansējumu (izņemot NVD piešķirto finansējumu par valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu) un publiskas personas budžeta dotāciju zaudējumu segšanai.

NVD finansējuma izpilde nozīmē to, ka Sabiedrība pilda valsts pasūtījumu, noteiktu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā.

Sabiedrības papildus ienākumi ir ievērojami mazāki kā pamatdarbības ienākumi, līdz ar to var uzskatīt, ka Sabiedrība ir spējīga pati segt savu sniegto pakalpojumu izmaksas.

Sabiedrība ir saņēmusi finanšu palīdzību, un tā ir atspoguļota tabulā zemāk.

Tabula 5. Sabiedrības saņemtā finanšu palīdzība 2018. – 2020. gadā

Finanšu palīdzības sniedzējs	Kad saņemts (gads)	Summa (EUR)	Saņemšanas mērķis
Veselības ministrija	2021	5 015,46 EUR	Pacientu vitālo parametru monitors BLT Q5 (2 gab.) Perfūzijas šļircis (2 gab.)
Nacionālais veselības dienests	2021	317 424,27 EUR	SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība" medicīnisko iekārtu iegādes COVID-19 IT iekārtošanai
ERAF projekts Nr. 9.3.2.0/18/I/014	2019-2020	CFLA finansējums 117 533,10 EUR Kopējie projekta izdevumi – 1 197 688,98 EUR	1 Stacionārās un ambulatorās veselības aprūpes infrastruktūras uzlabošana SIA „Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība”, uzlabojot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību”

Datu avots: Sabiedrības sniegtie dati

Tomēr kapitālsabiedrību dalībnieki – pašvaldības (pirms ATR), periodā no 2018.gada ir veikušas ieguldījumus savā kapitālsabiedrībā, piemēram:

- Viļakas novada pašvaldība – veļas mājas aprīkojumam Balvos 13 096,76 EUR apmērā iegādei 2019.gadā;
- Rugāju novada pašvaldība – dažāda aprīkojuma iegāde 4 675 EUR apmērā periodā no 2019-2020.gadam;
- Baltinavas novada pašvaldība – 2 802 EUR aprīkojuma un inventāra iegādei periodā no 2019-2020.gadam.

Vienlaikus būtisks ir fakts, ka pašvaldības periodā no 01.01.2018.-17.08.2022. **ir saņēmušas dividendes** no Sabiedrības.

Tabula 6. Sabiedrības izmaksātās dividendes periodā no 2018. līdz 2022.gadam, EUR

Pašvaldība	Izmaksātās dividendes, EUR
Balvu novada pašvaldība	201 827,00
Gulbenes novada pašvaldība	109 854,00
Rugāju novada pašvaldība	10 777,00
Baltinavas novada pašvaldība	5 603,00
Viļakas novada pašvaldība	26 193,00
KOPĀ	354 254,00

Datu avots: Sabiedrības sniegtā informācija

Kapitālsabiedrības finanšu analīze

Tabula 7. Sabiedrības finanšu analīzes kopsavilkums laika periodam 2017. – 2021. gads

	2017	2018	2019	2020	2021
Apgrozījums	4 184 186	4 966 173	5 757 042	6 280 016	9 353 322
Debitori	302 998	210 686	523 362	971 667	735 328
Ilgtermiņa ieguldījumi	8 090 883	8 388 021	8 678 226	8 968 867	9 965 375
Apgrozāmie līdzekļi	670 750	571 522	1 498 545	1 315 547	1 614 917
Bilances kopsumma	8 761 633	8 959 543	10 176 771	10 284 414	11 580 292
Pašu kapitāls	4 785 795	5 053 064	4 880 426	5 219 672	6 415 349
Ilgtermiņa saistības	2 818 424	2 733 618	3 688 683	3 515 834	3 526 581
Īstermiņa saistības	1 157 414	1 172 861	1 607 662	1 548 908	1 638 362
Bilances kopsumma	8 761 633	8 959 543	10 176 771	10 284 414	11 580 292

Datu avots: Sabiedrības finanšu pārskatu dati

No tabulas augstāk var secināt, ka Sabiedrības apgrozījums minētajā laikā **ir stabili pieaudzis** (vidēji par 20%, 2021.gadā – par 40%, salīdzinot pret 2020.gadu. Sabiedrībai pēdējos 5 gadus **nav bijuši zaudējumi**.

Minētajā pārskata periodā ilgtermiņa ieguldījumu vērtība un attiecīgi arī aktīvu kopsumma ir pieaugusi saistībā ar infrastruktūras un tehniskās bāzes atjaunošanu un papildināšanu, kā arī inovatīvu risinājumu ieviešanu.

Pašu kapitāla vērtība, tāpat kā apgrozījums, ir stabili pieaugusi, kā arī saistību apmēri lai arī līdz 2019.gadam pieauga, sākot no 2020.gada tie pakāpeniski samazinās.

Sabiedrība nav saņēmusi pašvaldības galvojumu kādam no komercbanku aizdevumiem, kā arī Sabiedrība nav izsniegusi galvojumus ne fiziskām, ne juridiskām personām.

Tomēr finansējums ir vērtējams ne vien no apgrozījuma (ieņēmumu) aspekta, bet no naudas plūsmas – kā tiek nodrošināta sabiedrības darbība.

Tabula 8. Sabiedrības naudas plūsmas kopsavilkums 2017. – 2021.gads, EUR

Pozīcija	2017	2018	2019	2020	2021
Pamatdarbības naudas plūsma	459 780	429 720	484 327	536 560	-82 141
Investīciju naudas plūsma	93 991	-254 701	-851 919	-986 000	-627 082
Finansēšanas naudas plūsma	-368 434	-185 996	975 844	-198 796	1 226 290

Datu avots: Sabiedrības sniegtā informācija

Sabiedrības darbība ir stabila: pēdējos 5 darbības gados tās pamatdarbības naudas plūsma bija lielāka kā investīciju naudas plūsma (izņemot 2021. gadu).

4.2. Bilances un naudas plūsmas analīze

Vidēji 50% no Sabiedrības aktīviem ir ieguldījumi nekustamajos īpašumos un pamatlīdzekļu izveidošanai (apmēram 6,7 milj. EUR) un tehnoloģiskās iekārtas un ierīces veido 1,4 milj. EUR. Sabiedrībai ir nodrošināti naudas uzkrājumi (vairāk nekā 770 tūkst. EUR). Sabiedrība pamatā tiek finansēta no pašu kapitāla, investējot iepriekšējo gadu peļņu.

Sabiedrībai ir labi finanšu rādītāji, kas attiecas uz Sabiedrības finansēšanu un naudas līdzekļu pieejamību. Finanšu rādītāji par laika periodu no 2017. līdz 2021.gadam sniedz vispārīgu priekšstatu par Sabiedrības pašreizējo finansiālo stāvokli.

Tabula 9. Sabiedrības finanšu rādītāji periodā no 2017. līdz 2021.gadam

Rādītājs	2017	2018	2019	2020	2021
Likviditāte	0,58	0,49	0,93	0,85	0,99
Pašu kapitāla rentabilitāte	3,9%	5,7%	6,6%	6,9%	13,3%
Aktīvu rentabilitāte	2,2%	3,2%	3,2%	3,5%	7,4%
Saistību īpatsvars bilancē	0,45	0,44	0,52	0,49	0,45
Debēta apgrozījuma koeficients	13,81	23,57	11,00	6,46	12,72

Datu avots: CSE COE aprēķini

- kopējais **likviditātes** koeficients (apgrozāmie līdzekļi pret īstermiņa saistībām) liecina, ka Sabiedrība ir spējīga ar apgrozāmiem līdzekļiem segt īstermiņa saistības;
- **pašu kapitāla rentabilitāte** palīdz izprast, cik liela atdeve ir katram EUR, kas ieguldīts uzņēmuma pamatkapitālā. Sabiedrības rādītājs **vidēji ir 7,3%**, un vienlaikus tas parāda, ka atdeve no veiktā ieguldījuma palielinās;
- Sabiedrības aktīvu **rentabilitāte 2017.gadā ir 2,2% un 2021.gadā 7,4%**, (pārskata gada peļņa/ aktīvu kopsumma x 100), un tā rāda, cik liela ir atdeve no uzņēmuma saimnieciskajai darbībai izmantotajiem kopējiem aktīviem. Jo augstāks rādītājs, jo labāka izmantoto aktīvu efektivitāte. 2021.gada rādītājs - aktīvu rentabilitāte ir palielinājusies divkārti;
- **saistību īpatsvars bilancē** (kopējās saistības pret bilances aktīvu kopsummu) tiek uzskatīts par **labu**, ja tas ir robežās no nulles līdz 0.5, Sabiedrībai tikai 2019.gadā tas ir bijis mazliet virs 0.5;
- pircēju un pasūtītāju **debēta apgrozījuma koeficients** (neto apgrozījums / debitori kopā) parāda, cik reizes gada laikā debitoru parādi tiek pārvērsti par naudas līdzekļiem. Sabiedrības aktivitātes koeficients, sākot no 2017.gada, ir bijis mainīgs, tomēr **2021.gadā sasniedza 12.72**.

Bilances struktūras analīze pašu kapitāla un saistību pusē uzrāda ilgtermiņa saistību nemainīgumu, kas atspoguļo sekmīgi realizēto ERAF projektu, kurā veiktās investīcijas tiek uzrādītas pie ilgtermiņa saistībām

un tiks pakāpeniski norakstītas caur peļņas/zaudējumu aprēķinu, kā arī aizdevuma apmaksāšanai. Savukārt pašu kapitāls 55% no bilances kopsummas uzskatāms par finansiāli veselīga uzņēmuma pazīmi.

Papildus periodā no 01.01.2018. līdz 17.08.2022. Sabiedrība ir saņēmusi ziedojumus 1 633,45 EUR apmērā un veikusi ziedojumus 22 440 EUR apmērā.

Tabula 10. Sabiedrības saņemtie un sniegtie ziedojumi, EUR, sākot no 2018.gada.

Partneris	Skaidrojums	Summa, EUR
Veiktie ziedojumi		
Latvijas Sarkanais Krusts, biedrība,	Ziedojums Vārnieņu kapsētas atjaunošanai	2 000,00
Latvijas Sarkanais Krusts, biedrība,	Ziedojums Latvijas Sarkanā Krusta vajadzībām Rugāju novada iedzīvotājiem	500,00
Latvijas Sarkanais Krusts, biedrība,	Ziedojums bez vecāku apgādības palikušajiem bērniem	6 000,00
Latvijas Sarkanais Krusts, biedrība,	Ziedojums bez vecāku apgādības palikušajiem bērniem, kā arī daudz bērnu ģimenes atbalstam	5 880,00
Ziedot.lv, Fonds,	Ukrainas cilvēkiem!	3 000,00
Sauļes stari Viļakai, biedrība	Dalība Ziemeļlatgales lūgšanu brokastīs 20.05.2022.no plkst.10.00-12.30 , Balvu Kultūras un atpūtas centrā 2 pers.	60,00
Agendum, biedrība	Ziedojums Motorolas (Ukrainai)	3 000,00
Vītoli fonds, nodibinājums	V.Plūmes stipendijai	2 000,00
	Kopā	22 440,00
Saņemtie ziedojumi		
Gulbenes novada pensionāru biedrības "Atspulgs"	Aktivitātes dēlis kā čemodāns (pie pediatra kab. Gulbenē) (finansējums)	73,00
Gulbenes novada pensionāru biedrības "Atspulgs"	Aktivitātes, spēles logopēdam Gulbenē (finansējums)	79,66
Gulbenes novada pensionāru biedrības "Atspulgs"	Spēles bērniem pie pediatra kabineta durvīm Gulbenē	21,79
Privātpersona	Dāvinājums, ziedojums	50,00
Privātpersona	Ziedojums vides objekta tapšanai pie Gulbenes slimnīcas	10,00
Kotiņi, ZS	Ziedojums darbiniekiem - produktu komplekti	1 399,00
	Kopā	1 633,45

Datu avots: Sabiedrības sniegtā informācija

4.3. Investīcijas

Pēc stāvokļa uz 2022. gada 1. janvāri,²⁶ Sabiedrība uzskaitīja pamatlīdzekļu vienības ar kopējo bilances vērtību 8 212 542 EUR. Pamatlīdzekļu kumulatīvais nolietojums grāmatvedībā 31,9%.

Saskaņā ar Sabiedrības sniegto informāciju, uz izvērtējuma veikšanas brīdi Sabiedrībai **ir noslēgts līgums par investīciju projektu īstenošanu**, kas paredz pārraudzības periodu (9.3.2. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, jo īpaši sociālās, teritoriālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, attīstot veselības aprūpes infrastruktūru" ietvaros). Līgums noslēgts 01.10.2018. un tā īstenošana veikta līdz 31.12.2020.

Projekta "Stacionārās un ambulatorās veselības aprūpes infrastruktūras uzlabošana SIA „Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība”, uzlabojot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību”, mērķis ir uzlabot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, jo īpaši sociālās un teritoriālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajiem „Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienības” slimnīcas apkalpes teritorijas iedzīvotājiem, nodrošinot Balvu un Gulbenes slimnīcas kā daudzprofilu neatliekamās medicīniskās palīdzības veselības aprūpes iestādes infrastruktūras sakārtošanu, racionālu veselības aprūpes resursu izvietojumu, vides pieejamību, prioritārajās veselības aprūpes jomās-sirds-asinsvadu, onkoloģijas, bērnu (sākot no perinatālā un neonatālā perioda).

²⁶ Sabiedrības sniegtie dati

Projektā finansējums ieguldīts vairāku jaunu iekārtu iegādei, nomainot morāli novecojušas medicīniskās tehnoloģijas pret jaunām, veikt liftu nomaiņu un ieejas mežglu uzlabošanu Balvu slimnīcā. Paredzēts nomainīt intensīvās terapijas nodaļas aprīkojumu un iekārtas, aprīkot otru operāciju zāli, iekārtot endoskopiju kabinetu, izveidot otolaringologa darba vietu, nomainīt pacientu gultas un skapīšus un iepirkt jaunas mūsdienīgas tehnoloģijas – rentgena un ultrasonogrāfa aparātus un citas iekārtas. Projekta sadarbības partneris – SIA “Rēzeknes slimnīca”, īstenojot šo projektu, veica ieguldījumus jaunu medicīnisko tehnoloģiju iegādē, veicot rentgendiagnostikas iekārtas nomaiņu.

Tabula 11. ERAF projekta finansējums, EUR

Projekta kopsumma, EUR	1 394 049,00
t.sk. attiecināmās izmaksas, no tām	1 394 049,00
ERAF līdzfinansējums 85%	1 184 941,65
valsts budžeta finansējums 9%	125 464,41
privātais finansējums 6%	83 642,94
	<i>t.sk. Sabiedrības ieguldījums</i>
	<i>SIA „Rēzeknes slimnīca”</i>
	71 331,90
	12 311,04

Datu avots: Sabiedrības sniegtā informācija

Papildus Sabiedrība ir ieguldījusi iegūto peļņu dažādu medicīniskās un citas aparatūras, iekārtu tehniskās atbilstības uzturēšanai, veicot kalibrēšanas, verificēšanas, servisa darbus un nepieciešamos aparatūras remontus. 2020.gada martā ekspluatācijā nodota infekciju ēka Balvos (kopējie ieguldījumi 141 145 EUR), 2020.gada vasarā iesākts ofisa telpu remonts Gulbenē (pabeigts 2021.gada pavasarī un kopējās izmaksas veido 149 060 EUR, uzsākti ārējās vides labiekārtošanas procesi. Sabiedrība plāno turpināt iegādāties tehnoloģiskās iekārtas ārstniecības un aprūpes mūsdienīgai nodrošināšanai un jaunu pakalpojumu attīstībai (traumatoloģija, rehabilitācija, pēc Covid-19 pacientu ārstēšana un diagnostika u.c.).

5. KOPSAVILKUMS

5.1. Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 7. panta pirmo daļu publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību Likuma 4. panta nosacījumiem. Minētā panta otrā daļa paredz, ka lēmumu par publiskas personas līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā pieņem attiecīgās publiskās personas augstākā lēmējinstāncija.

Saskaņā ar Konkurences padomes skaidrojumu par VPIL 88. panta piemērošanu “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana”, veicot juridisko izvērtējumu, publiskai personai ir jāspēj atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- vai publiskas personas kapitālsabiedrības darbība atbilst publiskas personas pamatdarbības veidiem (piemēram, pašvaldības deleģētajai funkcijai vai brīvprātīgajai iniciatīvai);
- vai publiskas personas kapitālsabiedrības veicamā komercdarbība atbilst VPIL 88. pantā minētajiem mērķiem.²⁷

Likuma “Par pašvaldībām” 6.pants nosaka, ka publisko tiesību jomā pašvaldību kompetencē ir minētajā likumā noteiktās autonomās funkcijas, citos likumos noteiktās autonomās funkcijas, deleģētās valsts pārvaldes funkcijas, kuru izpilde minētajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai, citu pašvaldību kompetencē ietilpstošās funkcijas, kuru izpilde minētajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai, pārvaldes uzdevumi, kuru izpildi valsts pārvaldes iestādes minētajā likumā noteiktajā kārtībā uzdevušas pašvaldībām, autonomās funkcijas, kas tiek īstenotas kā brīvprātīgās iniciatīvas. Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 14.panta pirmās daļas 1.punktu pašvaldībām, pildot savas funkcijas, ir tiesības veidot pašvaldību kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās. Minētā likuma 15. panta 6. punkts paredz, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir veselības aprūpes pieejamības nodrošināšana.

Sabiedrības pamatdarbība ir tiešā veidā vērsta uz likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 6. punktā paredzētās pašvaldības autonomās funkcijas izpildi. Arī Sabiedrības sniegtie papildpakalpojumi rezidentu apmācībā ir saistīti ar veselības aprūpēs funkciju, turklāt veicina arī likuma “Par pašvaldībām” 15. panta 4. punktā paredzētās funkcijas gādāt par iedzīvotāju izglītību izpildi. Pacientu un darbinieku ēdināšana ir saistīta ar Sabiedrības pamatdarbību un veicina veselības aprūpes pieejamību. Savukārt pamatdarbībai nevajadzīgo telpu noma ir pamatā vērsta uz to, lai nodrošinātu lietderīgu rīcību ar Sabiedrības mantu, nevis veiktu komercdarbību nekustamā īpašuma tirgū.

VPIL 88.panta pirmā daļa norāda nosacījumus, kad publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā. Ir jāīstenojas vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

- 1) tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā;
- 2) publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
- 3) tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

²⁷ Konkurences padomes informatīvais materiāls “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana”, 35. punkts. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1072/download>

Sabiedrības pamatdarbība sevī ietver **sekundārās un stacionārās veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu Balvu novada pašvaldībā, sniedzot stratēģiski svarīgu pakalpojumu.**

Atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 111. pantam valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka no Satversmes 111. panta izriet valsts pienākums izveidot atbilstošu veselības aizsardzības sistēmu.²⁸ Valstij ir pienākums gādāt par veselības aprūpes iestāžu, pakalpojumu, aprīkojuma un zāļu esamību un pieejamību, kā arī citiem apstākļiem, kas ietekmē personu iespējas sasniegt visaugstāko veselības līmeni.²⁹ Pašvaldības ir daļa no valsts pārvaldes sistēmas. Līdz ar to no Satversmes 111. panta izrietošie valsts pienākumi ir attiecināmi arī uz pašvaldībām, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kompetences sadalījumu.

Sabiedrības pamatdarbība, pirmkārt, atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā minētajam nosacījumam – Sabiedrības darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas un visas valsts attīstībai. Veselības aprūpes pieejamības nodrošināšana ir viena no pašvaldības autonomajām funkcijām. Turklāt veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība ietilpst konstitucionāla ranga cilvēka pamattiesību uz veselību tvērumā. Minētais ir nostiprināts arī Ārstniecības likuma 3. panta pirmajā daļā, kas paredz, ka veselība ir fiziska, garīga un sociāla labklājība, valsts un tautas pastāvēšanas un izdzīvošanas dabiskais pamats.

Sabiedrība ar savu darbību novērš tirgus nepilnību – Sabiedrības darbības rezultātā tiek radīti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai.

Sabiedrības pamatdarbība atbilst arī VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā minētajam nosacījumam, jo tiek novērsta daļēja tirgus nepilnība situācijā, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu veselības aprūpes jomā. Minētais galvenokārt attiecināms uz stacionāriem veselības aprūpes pakalpojumiem, kas vairumā gadījumu nav gūstami privātu komersantu piedāvājumā. Stacionārajā veselības aprūpē privāto tirgus dalībnieku iesaiste Balvu novadā nav, bet valsts teritorijā ir minimāla. Daļai no Sabiedrības sniegtajiem ambulatorajiem veselības aprūpes pakalpojumiem ir atrodama alternatīva arī privātajā sektorā. Taču ir pakalpojumi, piemēram, dzemdību jomā, kurus privātie tirgus dalībnieki Balvu novadā nesniedz. Secināms, ka primārajā veselības aprūpē ir pietiekams privāto tirgus dalībnieku piedāvājums, ko sniedz arī Sabiedrības telpu nomnieki. Taču Sabiedrība nefokusē savu darbību uz primāro veselības aprūpi, bet nodrošina pieejamību tiem pakalpojumiem, kurus ārstu privātpraksēm ir grūtāk nodrošināt.

Sabiedrības sniegtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem ir vairāk sociāls, nevis komerciāls raksturs. Sabiedrības galvenā misija ir sniegt iedzīvotājiem kvalitatīvus un pieejamus ārstnieciskus pakalpojumus. Neskatoties uz to, ka daļai no Sabiedrības piedāvātajiem veselības aprūpes pakalpojumiem ir pieejama privāto tirgus dalībnieku sniegta alternatīva, Sabiedrība šos pakalpojumus sniedz vienuviet, nodrošinot visaptverošu un viegli pieejamu veselības aprūpes pakalpojumu klāstu Balvu novada iedzīvotājiem. Šajā sakarā ir ņemama vērā pašvaldības un Sabiedrības būtiskā loma efektīvas veselības aprūpes sistēmas un pakalpojumu pieejamības veicināšanā. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka katram cilvēkam ir konstitucionālas tiesības uz tādas veselības aizsardzības sistēmas pieejamību, kura nodrošina vienlīdzīgas iespējas sasniegt visaugstāko veselības līmeni. Valstij ir pienākums vispirms attīstīt veselības aprūpes pakalpojumus, kas dod labumu visai sabiedrībai, nevis dārgus veselības aprūpes pakalpojumus, kas bieži vien ir pieejami tikai nelielai sabiedrības daļai. Resursi ir jāizmanto tā, lai no tiem labumu gūtu pēc iespējas lielāks cilvēku skaits. Ja resursi ir ierobežoti, nepieciešams tāds mehānisms, kas nodrošina pieejamo resursu optimālu izmantošanu.³⁰ Ņemot vērā, ka privāto tirgus dalībnieku interese ir peļņa un tie fokusējās uz rentablu pakalpojumu sniegšanu, kā arī nevienmērīgo un izkliedēto veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību privātajā sektorā, pārtraucot līdzdalību Sabiedrībā, pieejamība veselības aprūpes pakalpojumiem Balvu novadā būtiski samazinātos un tie kļūtu dārgāki. Tādā veidā Balvu novada iedzīvotājiem tiktu liegtas vienlīdzīgas iespējas sasniegt visaugstāko veselības līmeni.

Vērtējot Sabiedrības sniegtos papildpakalpojumus, secināms, ka rezidentūra veido būtisku ārsta izglītības daļu, un bez tās persona nevar iegūt ārsta sertifikātu, proti, tiesības patstāvīgi un pilnvērtīgi praktizēt. No Satversmes 111. panta izriet valsts pienākums nodrošināt veselības aprūpes sistēmu ar atbilstoši

²⁸ Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 12. punkts.

²⁹ Satversmes tiesas 2010. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2009-69-03 8.1. punkts.

³⁰ Satversmes tiesas 2008. gada 29. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-37-03 11.2. un 12.1.3. punkts.

izglītotiem un kvalificētiem ārstiem. Proti, tā kā valstij ir pienākums nodrošināt iedzīvotājiem jebkurā tās reģionā iespēju saņemt dažādus veselības aprūpes pakalpojumus, tai ir jā rūpējas arī par medicīniskās izglītības un kvalifikācijas iegūšanas iespējām.³¹ Līdz ar to rezidentu apmācība arī ir pašvaldības un visas valsts attīstībai stratēģiski svarīgs pakalpojums. Turklāt privātie tirgus dalībnieki nevar nodrošināt rezidentu apmācību tādā līmenī un tik visaptveroši kā slimnīcās.

Vērtējot Sabiedrības sniegtos ēdināšanas pakalpojumus, secināms, ka šādu ēdināšanas pakalpojumu atbilstība VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem nav vērtējama atsevišķi no Sabiedrības pamatdarbības. Līdz ar to Sabiedrības sniegtie ēdināšanas pakalpojumi ir vērsti uz veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību. Sabiedrība piedāvā ēdināšanas pakalpojumus arī personām, kas nav Sabiedrības sniegto veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēji. Tādā veidā Sabiedrība racionāli un lietderīgi izmanto savā rīcībā esošo infrastruktūru un resursus tad, kad tie nav noslogoti pamatpakalpojumu sniegšanā. Pakalpojums tiek sniegts gan svētku, gan darba dienās, kas dažkārt nav pieņemami privātajiem tirgus dalībniekiem, savukārt Sabiedrībai šādi pakalpojumu apturēšanas un dīkstāves riski nav pieļaujami.

Attiecībā uz Sabiedrības papildpakalpojumu telpu iznomāšanā privātajiem veselības aprūpes tirgus dalībniekiem jāņem vērā, ka nedz pašvaldība, nedz Sabiedrība nav pieņēmusi apzinātu lēmumu darboties nekustamā īpašuma tirgū ar konkrētu mērķi. Sabiedrība iznomā telpas, kas nav nepieciešamas pamatdarbībai. Sabiedrība neiegūst jaunu īpašumu ar mērķi to iznomāt. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pants paredz pienākumu publiskas personas kapitālsabiedrībām, tai skaitā Sabiedrībai rīkoties ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi. Minētais ietver mērķa sasniegšanu ar iespējami mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu (3. panta 1. punkts), kā arī mantas nodošanu lietošanā citai personai par iespējami augstāku cenu (3. panta 2. punkts). No tā izriet Sabiedrības pienākums nodot platības, kas nav nepieciešamas pamatdarbības nodrošināšanai, lietošanā par iespējami augstāku cenu. Savukārt, atstājot pamatdarbībai nevajadzīgās telpas tukšas, vienlaikus saglabājot apsaimniekošanas un uzturēšanas izdevumus, Sabiedrība pieļautu Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma pārkāpumu. Telpu iznomāšana privātajiem medicīnas pakalpojumu sniedzējiem pilnveido konkrētu medicīnas pakalpojumu pieejamību, kā arī veicina privāto tirgus dalībnieku pastāvēšanu konkrētajā tirgū.

Sabiedrība piedāvā autotransporta pakalpojumus, kas ir primāri vērsti uz medicīnisko pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu (pacientu transportēšana). Vienlaikus, lai nodrošinātu lietderīgu rīcību ar mantu (mikroautobusu), autotransporta pakalpojumi tiek piedāvāti arī Sabiedrības darbiniekiem, kas nav medicīnisko pakalpojumu saņēmēji. Ieņēmumi no autotransporta pakalpojumiem veido nebūtisku daļu no kopējiem ieņēmumiem, sabiedrība neplāno veikt mērķētas investīcijas autotransporta pakalpojumu sniegšanā. Šo papildpakalpojumu sniegšana neatstāj vērā ņemamu ietekmi uz autotransporta pakalpojumu tirgu un konkurenci.

Sabiedrība atbilstoši Ministru kabineta 20.01.2009. noteikumiem Nr. 60 "Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām"³² 94.4.3. punktam nodrošina Morgu mirušo uzglabāšanai. Saskaņā ar Sabiedrības mājaslapā pieejamo informāciju³³ secināms, ka, sniedzot šo pakalpojumu, Sabiedrība piedāvā arī tādus pakalpojumus kā nelaiķa mazgāšana, higiēniskā apstrāde, apģērbšana un iezārkošana, ko parasti nodrošina privātie apbedīšanas pakalpojumu sniedzēji. Saskaņā ar Sabiedrības sniegto informāciju, Sabiedrība savulaik ir nodevusi šī pakalpojuma sniegšanu privātam komersantam, tomēr tas radīja negatīvu finansiālu ietekmi uz Sabiedrību kopumā, kā arī netika nodrošināta konkrētā pakalpojuma nepārtrauktība, kas būtiski ietekmē kvalitatīva Sabiedrības sniegtā pakalpojuma nodrošināšanu, tādējādi noteiktajā tirgus segmentā ir konstatējama tirgus nepilnība un privātie tirgus dalībnieki nav pilnībā spējīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu pieejamību.

Ievērojot minēto, secināms, ka pašvaldības līdzdalība Sabiedrībā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam un Likuma 4. panta pirmajai daļai un Sabiedrības papildpakalpojumu sniegšana ir attaisnojama.

Likuma 1. panta pirmās daļas 18. punkts paredz, ka kapitālsabiedrības vispārējie stratēģiskie mērķi ir publiskas personas augstākās lēmējinstīcijas noteikti kapitālsabiedrības mērķi, kurus publiska persona

³¹ Sal. sk. Satversmes tiesas 2012. gada 3. maija sprieduma lietā Nr. 2011-14-03 13.2. un 17.3. punkts.

³² <https://likumi.lv/ta/id/187621-noteikumi-par-obligatajam-prasibam-arstniecibas-iestadem-un-to-strukturvienibam>

³³ <https://www.slimnicuapvieniba.lv/lv/pakalpojumi/balvi/parejie-ar-pvn-apliekamie-pakalpojumi/>

vēlas sasniegt ar līdzdalību kapitālsabiedrībā un kuri izriet no tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem.

Sabiedrības noteiktais darbības mērķis ir nodrošināt Balvu novadu iedzīvotāju medicīnisko aprūpi atbilstoši veselības aizsardzības jomu regulējoši normatīvo aktu prasībām un saskaņā ar tiem noslēgtajiem līgumiem par veselības aprūpes apmaksu.

Balvu novada Attīstības programmā 2021. – 2027. gadam paredzēts rīcības virziens “Veselīga un sociāli droša sabiedrība”, kas ietver uzdevumus Pilnveidot veselības aprūpes pakalpojumus un pieejamību.³⁴ Balvu novada Attīstības programmā definētās vidējā termiņa prioritātes, kas iezīmē izglītības, kultūras, veselības, sociālās, infrastruktūras un uzņēmējdarbības vides kvalitātes attīstību, atbilst Latgales stratēģijas 2030³⁵ lielajam mērķim – *panākt straujāku reģiona ekonomisko attīstību, lai celtu cilvēku ienākumus, saglabātu un vairotu Latgales bagātīgo potenciālu un padarītu Latgali par pievilcīgu dzīves vidi arī nākamajām paaudzēm.*

Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija no 2022.gada³⁶ nosaka, ka otrais stratēģiskais mērķis ir “Dabiska, sakārtota un veselīga dzīves darba un atpūtas vide”, kas paredz, ka Balvu novada pašvaldība nodrošina **efektīvus un viedus pakalpojumus tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai, saglabā un uzlabo pakalpojumus** izglītības, kultūras, sociālās, **veselības**, kā arī citās jomās.

Likuma “Par pašvaldībām” 15. panta 6. punkts paredz, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir veselības aprūpes pieejamības nodrošināšana. Ārstniecības likuma 3. panta pirmā daļa noteic, ka veselības aprūpe ir veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju īstenots pasākumu komplekss pacienta veselības nodrošināšanai, uzturēšanai un atjaunošanai.

Ievērojot minēto, secināms, ka Sabiedrības esošie stratēģiskie mērķi jau šobrīd kopumā atbilst likuma “Par pašvaldībām” 15. panta 6. punktā noteiktajai pašvaldības autonomajai funkcijai un Balvu novada attīstības plānošanas dokumentiem. Ņemot vērā Balvu novada aktuālos teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, tiek ieteikts precizēt pašvaldībai svarīgo Sabiedrības vispārējo stratēģisko mērķi šādi: **daudzveidīgu, kvalitatīvu un pieejamu veselības aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšana Balvu novada iedzīvotājiem un iedzīvotāju veselības stāvokļa uzlabošana.**

5.2. Turpmākais kapitālsabiedrības statuss

Balstoties uz izvērtējuma laikā veikto Sabiedrības analīzi, iegūtajiem datiem un izdarītajiem secinājumiem, tiek **rekomendēts saglabāt Balvu novada pašvaldības tiešo līdzdalību SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība”**, reģistrācijas Nr. 44103058086, juridiskā adrese Vidzemes iela 2, Balvi, LV-4501.

³⁴ Balvu novada Attīstības programma 2021.-2027.gadam ,13.lpp. Pieejams: http://balvi.lv/files/Balvu_novada_AT2021-2030/AT/Balvu_novada_AP.pdf

³⁵ https://lpr.gov.lv/wp-content/uploads/2011/lpr-planosanas-dokumenti/Latgales_strategija_2030_apstiprinata_01.12.2010.pdf

³⁶ http://balvi.lv/2022_GADS/SEDES/Pielikumi_lemumiem/24022022/35_paragrafs_pielikums_Balvu_novada_IAS_20220224.pdf